

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Internet a politická kontrola

Alfred Kramer

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Internet a politická kontrola

Alfred Kramer

Vedoucí práce:

Mgr. Petr Bouška

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Poděkování

Rád bych poděkoval Mgr. Petru Bouškovi za rady a připomínky, které mi poskytl během psaní této práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
1. 1. Cíle práce.....	7
1. 2. Členění práce.....	8
1. 3. Charakter použitých zdrojů.....	9
2. Cenzura.....	11
2. 1. Definování cenzury.....	11
2. 2. Vznik cenzury a její rozšíření.....	12
3. Internetová cenzura.....	14
3. 1. Ochrana duševního vlastnictví.....	14
3. 1. 1. ACTA.....	15
3. 1. 2. TRIPS a WIPO.....	16
3. 2. Dělení internetové cenzury podle Johna Palfreye.....	17
3. 2. 1. První fáze: „otevřený internet“.....	17
3. 2. 1. 1. Rozdíly mezi Webem 1.0 a Webem 2.0.....	17
3. 2. 2. Druhá fáze: „přístup odepřen“.....	20
3. 2. 3. Třetí fáze: „regulovaný internet“.....	20
3. 2. 4. Čtvrtá fáze: „soutěživý internet“.....	20
3. 2. 4. 1. Global Network Initiative.....	21
3. 3. Cenzura internetu v nedemokratických režimech.....	23
3. 3. 1. Politická cenzura na internetu.....	24
3. 3. 2. Nejčastěji blokováné internetové stránky.....	26
3. 3. 2. 1. Bělorusko.....	26
3. 3. 2. 2. ČLR.....	27
4. Cenzura internetu v Běloruské republice.....	29
4. 1. Obecné informace.....	29

4. 2. Vládnoucí elity.....	30
4. 2. 1. Internet: nástroj k šíření propagandy?.....	30
4. 2. 2. Omezení přístupu k zahraničním stránkám jako pokus o upevnění režimu. . .	31
4. 2. 3. Alexander Lukašenko.....	32
4. 3. Internetoví aktivisté: internet jako nástroj protestu.....	34
5. Cenzura internetu v Čínské lidové republice.....	37
5. 1. Obecné informace.....	37
5. 1. 1. Struktura čínského internetu.....	38
5. 2. Vládnoucí elity	40
5. 2. 1. Internet jako prostředek k utužení režimu.....	40
5. 2. 2. Politika pravého jména jako nástroj pro odhalování opozice.....	42
5. 3. Internetoví aktivisté: internet jako nástroj protestu.....	43
5. 3. 1. Weibo: prostředek k demokratizaci země?.....	46
6. Závěr.....	49
7. Seznam použitých pramenů.....	52
7. 1. Internetové zdroje.....	52
7. 2. Literatura.....	59
8. Resumé.....	61

Seznam zkratk

ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement
CDN	Content Delivery Network
CPD	Communist Party's Central Propaganda Department
ČLR	Čínská lidová republika
EMI	EMI Group Ltd.
IT	Information Technology
KSČ	Komunistická strana Číny
SONY BMG	SONY Bertelsmann Music Group Entertainment
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik

1. Úvod

Internet představuje velice mocný prostředek. Zejména v posledních letech, kdy jeho význam rapidně roste a potenciál se markantně zvyšuje. S jeho pomocí lze dosáhnout širokého spektra různých cílů, přičemž dosažení těch nejjednodušších bylo ještě nedávno takřka nemyslitelné. Lidé se v dnešní době bez internetu téměř neobejdou, neboť internet je jimi využíván pro každodenní činnosti. Lze se pomocí něj například vzdělávat, rezervovat letenky, nakupovat hudbu či číst nejnovější zprávy ze světa. Obdobných případů z každodenního života by bylo možné však najít nespočetně více.

Své uplatnění ale také nachází v armádě a ve státní správě. Využití internetu a moderní výpočetní techniky je v dnešní době takřka standardem postmoderního válečnictví.¹ Smysluplné využití internetu státní správou zase signalizuje omezenou roli státní byrokracie a menší výdaje určené na chod státu. Účinky internetu bezesporu ovlivňují celou společnost.

Nicméně internet je možné využít také k prosazení vlastních cílů, které nemusí vždy korespondovat se zájmy většiny, proto je na ně možné pohlížet jako na negativní jevy. Dobrým příkladem by mohlo být prosazování zájmů internetových pirátů, kteří se svými útoky například na vládní weby snaží poukázat na větší volnost a otevřenost internetu, tedy na omezování autorských práv. K takovým útokům však zpravidla dochází v demokratických státech, kde primárním cílem obyvatelstva není dosažení základních lidských práv a svobod, ale jiných, nikoliv životně důležitých cílů. Avšak existují i země, kde tamější společnosti musí usilovat o dosažení těchto jinde zcela běžných výdobytků a to mnohdy až životně důležitých. Internet pak může představovat snadno dostupný nástroj, jak toho dosáhnout.

Aby však byla zachována rovnováha, je zcela přirozené, že i vlády těchto zemí se i pomocí internetu budou snažit omezit opozici či skupiny, které poukazují na to, že „něco není v pořádku“. Internet pak může být využíván jako relativně levná varianta propagandy. Je tedy patrné, že zde existují jisté vazby. Obě složky, jak vláda,² tak opozice či nesouhlasící skupiny obyvatelstva, se přes internet dostávají do konfliktu, z čehož vyplývá, že internet je skutečně důležitý a není jen virtuálním místem, neboť představuje pro obě strany velice (někdy i životně) důležitý nástroj, jak prosadit své hodnoty a cíle vůbec. Typickými zeměmi,

---

1 Postmoderní válečnictví se odlišuje způsobem, kterým jsou války vedeny, dalším charakteristickým rysem je zpravidla vysoký počet uprchlíků a konečně se tyto války většinou odehrávají na vnitrostátní úrovni. Podle Šedivý, Jiří. *Válka: rámeček pro analýzu* (<http://prg.xf.cz/kniha/kap7.htm>, 29. 6. 2012).

2 V práci se dále bude používat označení vláda pro čínské politické vedení, ačkoliv ve skutečnosti je moc držena malou skupinou nejvyšších stranických představitelů.

kde je tato skutečnost platná, jsou Běloruská republika³ a Čínská lidová republika. U těchto zemí je patrné, že internet má pro obě proti sobě stojící strany velký význam.⁴

1. 1. Cíle práce

Cílem práce je vytvoření analýzy využívání internetu ve dvou rovinách. První rovinou je využití internetu jako prostředku k udržení či utužení režimu. Druhou rovinou je pak internet jako nástroj protestu, což je v podstatě uchopení internetu opozicí či nesouhlasícími skupinami obyvatelstva. Vzhledem ke skutečnosti, že internet je fenomén posledních zhruba 15 let (masové rozšíření), v práci bude věnován prostor celé této etapě, ačkoliv největší důraz bude kladen na Web 2.0.⁵ V následujícím textu se proto pokusíme potvrdit tyto teze, přičemž každá z nich bude potvrzena v příslušné kapitole:⁶

1. Internet představuje nástroj, který umožňuje nespokojeným jedincům (či skupinám) vyjádřit svůj postoj.
2. Internet představuje prostředek, který umožňuje vládnoucím elitám odhalovat opozici či nesouhlasící skupiny, šířit oficiální ideologii a utužovat stávající režim.

Výše zmíněné teze jsou vzájemně propojeny. Pokud by vlády nevyužívaly cenzuru nad vlastním obyvatelstvem, v tomto důsledku by občané nemuseli dávat najevo svůj odmítavý postoj. V této souvislosti bude nejprve nutné definovat cenzuru.

---

3 Dále jen Bělorusko.

4 Nicméně již v úvodu je třeba podotknout, že v případě běloruských vládnoucích elit není zájem tak značný.

5 Rozdíl mezi webem 1.0 a 2.0 bude zmíněn dále.

6 Kapitoly věnované „dvojsmyslnému“ využití internetu v Bělorusku a ČLR.

1. 2. Členění práce

Co se pod pojmem „*cenzura*“ skrývá? Jak tento pojem vznikl? Jaká je jeho typologie? Odpovědi na tyto otázky se pokusíme najít v začátku teoretické části práce. Tato kapitola představuje základ pro navazující kapitolu, která se bude zabývat internetovou cenzurou.

Internetová cenzura, druhá, avšak nejdůležitější teoretická kapitola práce, bude rozdělena na tři části. První část se bude zabývat ochranou duševního vlastnictví, neboť ji lze považovat za nejstarší z druhů internetové cenzury. Druhá část se bude věnovat dělení internetové cenzury podle prof. Johna Palfreye. Zde poukážeme na chronologickou typologii internetové cenzury. Třetí část druhé kapitoly je pro tuto práci pravděpodobně nejvíce důležitá, neboť pojednává o cenzuře internetu v nedemokratických zemích. V této části práce budou představeny důvody vedoucí k blokování internetových stránek a také nejčastěji blokované internetové stránky.

Třetí a čtvrtá kapitola představí dvojsmyslné využití internetu v Bělorusku a v ČLR. Internet zde bude uveden ve dvou rovinách, jednak jako nástroj protestu a dále jako prostředek k udržení či utužení režimu. Prvně se pokusíme objasnit, jakým způsobem se vládnoucí elity těchto zemí snaží využít internet ke svému prospěchu. Pokusíme se potvrdit tezi, že *„internet představuje prostředek, který umožňuje vládnoucím elitám odhalovat opozici či nesouhlasící skupiny, šířit oficiální ideologii a utužovat stávající režim“*. Také se zmíníme o technologiích, které vláda používá k tomu, aby omezila prodemokratické aktivisty.

Druhá část třetí a čtvrté kapitoly bude věnována využívání internetu jako nástroje politického protestu. Pokusíme se potvrdit tezi, že *„internet představuje nástroj, který umožňuje nespokojeným jedincům (či skupinám) vyjádřit svůj postoj“*. Dále poukážeme také na to, jakým způsobem se internet dá využít ke kritice současných vládnoucích elit v Bělorusku a ČLR a rovněž na to, jaké kritikům hrozí sankce při odhalení. Rovněž budou zmíněny nejdůležitější případy minulých let, kdy byli „pachatelé“ odhaleni.

V kapitolách bude v příslušných souvislostech věnována pozornost jednak technologické stránce věci, ale rovněž stránce politicko-sociální. Prostor bude věnován také procesu zavádění internetu, struktuře internetu, ale také tématům, která se specificky vztahují k daným zemím. Není vyloučeno, že více prostoru bude věnováno ČLR, neboť neuplyne snad

ani týden, kdy by média nepřinesla informaci o tom, že byl opět odsouzen některý z internetových aktivistů či o tom, že tamní vláda disponuje lepšími technologiemi k cenzuře. V tomto směru je v médiích Bělorusko spíše v pozadí.

V závěru práce předložíme dosažené poznatky. Také bude přistoupeno k předloženým tezím, kdy se pokusíme zhodnotit, zda se je podařilo potvrdit. Pokud dospějeme k závěru, že se je nepodařilo potvrdit, budou předloženy alternativní závěry. Rovněž poukážeme na názory odborníků či jiných zainteresovaných osob ohledně dalšího vývoje internetové cenzury ve zmíněných zemích.

Práce bude případovou studií, neboť hlavním cílem bude detailně analyzovat využívání internetu ve dvou rovinách v Bělorusku a v ČLR. Ačkoliv maximální pozornost bude věnována těmto dvěma případům, může nastat situace, kdy budou některé prvky z těchto případů krátce komparovány. Komparace v tomto případě bude mít za cíl pouze větší přehlednost, hlavním cílem tudíž nebude přetváření případové studie na komparativní studii.

1. 3. Charakter použitých zdrojů

Vzhledem k tématu práce bude mít většina použitých zdrojů elektronický charakter. Výjimkou je pouze první teoretická kapitola o cenzuře, neboť tato kapitola je poněkud „staršího charakteru“. Rovněž je nutno poznamenat, že kapitola ohledně duševního vlastnictví na internetu je výsadou právníků. Z tištěných publikací bude využit *Úvod do studia médií, Internet a autorské právo, Úvod do teorie masové komunikace, Meze svobody projevu* a konečně publikace s názvem *Svoboda projevu: Demokracie, rovnost a svoboda slova*.

Mezi primární zdroje „praktické části“ práce patří internetové databáze odborných časopisů či periodik (*Ebsco, JSTOR*) a internetové stránky neziskových organizací (především *Freedom House*, také však *Reporters Without Borders*), jež se zabývají podporou demokracie a upevňováním demokracie. Mezi sekundární zdroje patří denní tisk (např. *The Guardian*, z českého prostředí *IHNED* či *Respekt*) či internetové internetové magazíny zaměřené na moderní technologie (např. *PC Magazine*).

Formální stránka práce se bude řídit podle zásad uvedených v knize *Jak číst a psát text ve společenských vědách* od Jadwigy Šanderové. Konečně, je třeba zmínit ještě jednu důležitou poznámku k práci. Práce je psána z úhlu pohledu studenta humanitního oboru, nikoliv technického. Proto se může stát, že k některým pojmům bude připojeno vysvětlení. Nicméně bude se jednat pouze o základní pojmy z IT oblasti (popř. oblasti nových médií). Práce bude vzhledem ke svému „rozmachu“ zasahovat hned do několika oborů. V první řadě do politologie a informačních technologií, dále však také do historie a částečně i do sociologie. Práce bude psána především v německém odborném stylu.

2. Cenzura

2. 1. Definování cenzury

Vzhledem k tomu, že se dále bude velice často vyskytovat pojem „cenzura“, bude muset být prvně objasněn. Samotná definice pojmu „cenzura“ je poměrně nekomplikovaná, cenzura je jednoduše omezování a kontrolování sdělovaných informací. Je to přímý zásah, úplné či částečné odstranění, nebo úplné přepracování materiálu, který se nějakým způsobem cenzorovi nezamlouval. Cenzorem může být jednotlivec či orgán, který jedná podle instrukcí toho, kdo jej zřídil (Burton – Jiráček, 2001: 132). Jinak lze též cenzuru definovat jako zásahy státních orgánů proti svobodě slova a obrazu a jejich šíření hromadnými informačními prostředky. Jedná se jak o cenzuru předběžnou, tak o cenzuru následnou (Herczeg, 2004: 15).

K definování pojmu „cenzura“ může také posloužit definování pojmu „svoboda projevu“, tedy protikladu. V českém právu je svoboda projevu⁷ definována jako právo na vyjadřování názorů slovem písmem, tiskem obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu (Jäger – Molek, 2007: 26). Naproti tomu definice obsažená v Mezinárodním paktu o ochraně občanských a politických práv říká, že pojem „svoboda projevu“ je právo zahrnující svobodu vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem, prostřednictvím umění nebo jakýmikoli jinými prostředky podle vlastní volby (Jäger – Molek, 2007: 26).

V dnešní době je nejčastější cenzura internetu,⁸ což souvisí s rozvojem moderních technologií. Této problematice bude věnována pozornost dále. Dříve než cenzura internetu byla nejčastější cenzura tištěných médií, televize a rozhlasu. Již na tomto místě by bylo vhodné naznačit, že cenzura se nevyhnula ani demokratickým zemím.⁹ O staletí dříve byla nejčastější cenzura slova, kdy byli lidé za hlásání svých myšlenek nejen popravováni, ale i mučeni, neboť jejich trýznitelé se snažili před jejich smrtí zlomit jejich víru, čímž by

---

7 Pod pojem „projev“ můžeme zařadit všechny možné způsoby, pomocí kterých může jedinec zveřejnit svoji argumentaci, názor, umělecký nápad, nebo vyjádřit podporu některé z názorových stran (Jäger – Molek, 2007: 27).

8 Důkazem tohoto tvrzení může být skutečnost, že v roce 2012 vzrostl počet uživatelů internetu téměř na 2,5 miliardy, což je přibližně třetina lidské populace. Podle Internet World Stats. *Internet Usage Statistics. World Internet Users and Population Stats* (<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>, 28. 3. 2013).

9 O cenzuře internetu v demokratických zemích bude pojednávat kapitola ohledně ochrany duševního vlastnictví na internetu.

vlastně narušili jejich přesvědčení a jejich snaha by potom byla zbytečná. Nicméně ne vždy se to povedlo, proto tato prvotní cenzura nad nepohodlnými mysliteli vedoucí až k jejich smrti byla de facto neúčinná. Jejich myšlenky se šířily dále. Nyní se zaměříme na důvody vedoucí ke vzniku cenzury.

2. 2. Vznik cenzury a její rozšíření

Cenzura se objevovala v různých historických obdobích, ať se jednalo o starověk či novověk. Roku 443 př. n. l. byla v Římě zřízena kancelář cenzora, naopak v Číně byl první zákon týkající se cenzury představen roku 300 n. l. a jakožto legitimní nástroj reguloval politický a morální život společnosti.¹⁰ Z našeho hlediska je však nejdůležitější 15. století, neboť právě v tomto století byl vynalezen knihtisk Johannesem Gutenbergem. Tato událost byla revoluční, protože informace se mohly šířit daleko rychleji, již nebylo potřeba vzdělavců, aby knihy zdlouhavě opisovali. Reakce tehdy velice vlivné církve však na sebe nedala dlouho čekat.

V roce 1486, 38 let po Gutenbergově vynalezení knihtisku, dal mohučský biskup podnět k vytvoření církevního cenzurního úřadu. Původní záměr byl však ochránit věřící před knihami, jež obsahovaly teologické chyby, nikoliv zamlčovat některá fakta. Zamlčování některých událostí či osobností přišlo až později.¹¹

Postupem času začaly i státy cenzurovat. Státy, které uplatňovaly cenzuru,¹² bychom mohli rozdělit do dvou větších celků, nicméně na toto rozdělení se nelze upínat, protože pravděpodobně neexistuje stát, který by alespoň částečně nepřesahoval do druhého celku. Do první skupiny náleží státy, které uplatňovaly cenzuru v době válek. Příkladem může být Velká Británie. Do druhé skupiny pak tedy patří státy, které běžně cenzurují i v době míru. Příkladem může být Ruská federace, nicméně pokud se podíváme do nedaleké historie, tak

---

10 Newth, Mette (2010). The Long History of Censorship. *Beacon for Freedom of Expression* (http://www.beaconforfreedom.org/liste.html?tid=415&art_id=475, 2. 3. 2013).

11 Totalita. *Cenzura* (<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura.php>, 26. 2. 2013).

12 Ačkoliv je pro práci důležitá pouze cenzura internetu, pro úplnost poukážeme i na ostatní druhy cenzury. Jedním z nejstarších druhů cenzury je náboženská (církevní) cenzura (Krejčí, 2008: 116). Dále existuje vojenská cenzura, která je nejpatrnější v době válek, či cenzura ve vzdělávání, nejčastěji jako upravování školních učebnic. V posledních desetiletích se také hovoří o firemní cenzuře, neboť různé firmy se snaží uchovat svá výrobní tajemství. Jedná se zejména o automobilový průmysl, nicméně v poslední době také o společnosti, jež se zabývají vývojem moderních technologií. Autocenzura je také jedním z neopominutelných druhů cenzury, za dobrý příklad může posloužit i „psaní do šuplíku“. Konečně, je třeba také poukázat na cenzuru jakožto součást zákonů.

zjistíme, že tehdejší Sovětský svaz cenzuroval i v době války. Ruská federace je tedy v tomto směru specifický stát, který se vyznačuje permanentní přítomností cenzury. Kdybychom šli ještě hlouběji do historie, zjistíme, že již i carské Rusko mělo hlubokou tradici cenzury.¹³

Pro totalitní režimy bylo charakteristickým rysem, že cenzura byla jejich „vývozním artiklem“. Cenzura byla uplatňována na zabraných územích, později v satelitních zemích. Nebyl to však jenom SSSR, ale i nacistické Německo, kdo využíval cenzury k utužování režimu. Příklady těchto dvou zemí jsou tedy jasným důkazem toho, že v první polovině 20. století a v případě SSSR i ve druhé polovině 20. století zaznamenala cenzura další rozmach.¹⁴

---

13 Newth, Mette (2010). The Long History of Censorship. *Beacon for Freedom of Expression* (http://www.beaconforfreedom.org/liste.html?tid=415&art_id=475, 2. 3. 2013).

14 Tamtéž.

3. Internetová cenzura

3. 1. Ochrana duševního vlastnictví¹⁵

Ochranu duševního vlastnictví na internetu lze považovat za jeden z druhů internetové cenzury, přičemž se jedná o druh nejstarší. Jejím cílem je zabraňovat šíření především nelegálního softwaru, filmů či hudby. Proti stahování a používání nelegálního softwaru stojí především nejvíce postižené softwarové korporace jako je Microsoft či Adobe, které odhadují ztráty způsobené nelegálním softwarem na miliardy amerických dolarů.¹⁶ U placeného softwaru je však v licenční smlouvě většinou obsaženo, že se nesmí šířit dále, proto je tato problematika složitější než se může zdát. Softwarové firmy jsou pak de facto v právu, pokud si chtějí zajistit kontrolu nad programy, které samy vytvářejí. Otázkou však je, jaké metody mají k tomuto účelu zvolit.

Stejně tak jako softwarové korporace i velká hudební nakladatelství (EMI, Universal Music, Warner Music, Sony BMG a další) či filmová studia (Columbia Pictures, DreamWorks, Twentieth Century Fox, United Artists, Warner Bros. a mnoho dalších) bojují proti nelegálnímu stahování filmů a hudby. Je přirozené, že tyto společnosti vyvíjí úsilí, aby zabránily či alespoň omezily stahování příslušných souborů, neboť jejich výrobní náklady nejsou malé.¹⁷ Zde je problematika duševního vlastnictví možná ještě více složitější, neboť v tomto ohledu se legislativy států liší. Například v České republice je možné podle současných zákonů stahovat filmy či hudbu pro vlastní použití, nicméně hudební nakladatelství či filmová studia nesouhlasí ani s tímto „ústupkem“, neboť tak přicházejí o (nemalé) tržby. Obecně však pro mnoho států platí, že pokud uživatel stahuje filmy či hudbu pouze pro vlastní potřebu a tyto soubory pak nešíří dále, zákony neporušuje. Následné sdílení je však v mnoha zemích trestné.

Jiří Čermák, expert na IT právo, rozlišuje přímou a nepřímou odpovědnost jednotlivých subjektů. V přímé odpovědnosti se odpovědný subjekt dopustil porušení autorského práva, což se týká poskytovatelů obsahu a koncových uživatelů. V nepřímé

---

15 Subkapitola zpracována na základě: Kasík, Pavel (2013). ACTA skončila. Europoslanci ji definitivně zamítli drtivou většinou. *iDNES*. 4. 7. 2012 (http://technet.idnes.cz/acta-skoncila-europarlament-zamitl-actu-fdq/sw_internet.aspx?c=A120704_132333_sw_internet_pka, 26. 2. 2013).

16 Muchmore, Michael (2012). Stolen Software: Piracy Hits More than Movies and Music. *PC Magazine*. 25. 1. 2012 (<http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2399318,00.asp>, 3. 3. 2013).

17 Sláma, David (2012). Stahování filmů a hudby: legální či nelegální? *AVmania*. 22. 3. 2012 (<http://avmania.e15.cz/stahovani-filmu-a-hudby-legalni-ci-nelegalni>, 3. 3. 2013).

odpovědnosti nedošlo k porušení autorského zákona přímo odpovědnou osobou, ale tato osoba zpravidla je spoluodpovědná za primární nesporné porušení dané normy ze strany přímo odpovědného škůdce (Čermák, 2003: 100).

3. 1. 1. ACTA

Ochrana duševního vlastnictví na internetu je velice kontroverzní téma, neboť odpůrci tohoto druhu cenzury namítají, že pokud by cenzura byla opravdu účinná, vedlo by to k omezení svobody internetu. Důkazem tohoto tvrzení je nedávné odmítnutí smlouvy ACTA,¹⁸ jejíž cílem bylo mezinárodní vynucování duševního vlastnictví. ACTA byla de facto první smlouvou, která měla za cíl alespoň částečnou regulaci současné podoby internetu. Mělo dojít k vytvoření mechanismu, který by blokoval „nežádoucí“ internetové stránky a jejím návštěvníkům by následně zrušil připojení k internetu. K odpojení od internetu však mělo dojít pouze v případě, že dotyčný by třikrát porušit příslušná pravidla. Protesty proti smlouvě se konaly po celém světě, došlo ale také na kybernetické útoky. Lidé dávali jasně najevo, že nechtějí, aby byl omezen svobodný internet.¹⁹ Jejich nátlak nezůstal bez odezvy. Vlna demonstrací, která předcházela i doprovázela hlasování o smlouvě ACTA v Evropském parlamentu, svůj účel nepochybně splnila. Evropský parlament smlouvu ACTA odmítl, Evropská unie tedy smlouvu neratifikovala.²⁰

Nicméně v rámci smlouvy ACTA byla obsažena ještě jedna velice důležitá skutečnost. Represivní orgány zúčastněných zemí měly v případě schválení smlouvy právo vstupovat do digitálního obsahu uživatelů. V praxi to znamená, že například letištní kontrola mohla při odbavování nahlížet do laptopů, tabletů či jiných zařízení.²¹ Můžeme se jen domýšlet, jak by tato pravomoc ve skutečnosti fungovala. Pokud by ale smlouva byla schválena a mezi její signatáře by patřily země jako Bělorusko či ČLR (v odmítnuté verzi smlouvy ACTA se tyto země neangažovaly), bylo by docela pravděpodobné, že příslušné orgány uvedených zemí by si nějakým způsobem smlouvu přizpůsobily svým potřebám. Možná by docházelo

---

18 *Anti-Counterfeiting Trade Agreement*, v češtině Obchodní dohoda proti padělání. Nutno podotknout, že ACTA se netýkala pouze internetu, ale padělání obecně.

19 Žantovský, Petr (2012). INTERNET: ACTA končí, boj o svobodu nikoli. *Neviditelný pes*. 18. 7. 2012 (http://neviditelnypes.lidovky.cz/internet-acta-konci-boj-o-svobodu-nikoli-fde-/p_spolecnost.asp?c=A120717_173424_p_spolecnost_wag, 3. 3. 2013).

20 Gaa (2012). Evropský parlament odmítl smlouvu ACTA. Proti hlasovala drtivá většina europoslanců. *IHNED*. 4. 7. 2012 (<http://zpravy.ihned.cz/c1-56413300-evropsky-parlament-odmitl-smlouvu-acta-proti-hlasovala-drtiva-vetsina-europoslancu>, 22. 3. 2013).

21 Tamtéž.

k zadržování „nepohodlných“ internetových aktivistů s odůvodněním, že v jejich zařízeních byl nalezen nějaký nelegální obsah. Zmíněné země by mohly získat legální možnost, jak eliminovat odpůrce. Nicméně ČLR měla ke své neangažovanosti velice praktický důvod. Její vrcholní představitelé namítali, že takto přísné vynucování duševního vlastnictví nepovede k ekonomické prosperitě, což byl jeden z cílů smlouvy. ČLR je v tomto směru důkazem, neboť se jí daří i přes její neangažovanost.

3. 1. 2. TRIPS a WIPO

Ačkoliv před smlouvou ACTA byla přijata Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), její účinky byly velice omezené, neboť začala fungovat v roce 1994, tedy v době, kdy internet začal být používán pouze vládami a univerzitami. Smlouva se však týkala pouze softwaru.²²

Zatímco ČLR dohodu TRIPS podepsala, Bělorusko je pouze pozorovatelem.²³ Na zmíněnou dohodu pak v roce 1996 navazovala Smlouva WIPO o právu autorském²⁴ a Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech.²⁵ Jak Bělorusko, tak ČLR patří mezi signatáře obou výše zmíněných smluv.²⁶

---

22 Úřad průmyslového vlastnictví. *Dohoda TRIPS* (<http://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarnodni/dohoda-trips.html>, 3. 3. 2013).

23 Dohoda TRIPS se váže ke Světové obchodní organizaci. ČLR je členem, nicméně Bělorusko nikoli. World Trade Organization. *Members and Observers* (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm, 3. 3. 2013).

24 Ministerstvo kultury. *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském* (<http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/sb015-02m.pdf>, 3. 3. 2013).

25 Ministerstvo kultury. *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech* (<http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/sb021-02m.pdf>, 3. 3. 2013).

26 World Intellectual Property Organization. *Contracting Parties – Belarus* (http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?country_id=27C, 3. 3. 2013) a World Intellectual Property Organization. *Contracting Parties – China* (http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?country_id=38C, 3. 3. 2013).

3. 2. Dělení internetové cenzury podle Johna Palfreye²⁷

Prof. John Palfrey²⁸ dělí cenzuru internetu chronologicky do čtyř fází. Každá z fází se vyznačuje jinou intenzitou cenzury. Ačkoliv pro kapitoly ohledně Běloruska a ČR bude nejdůležitější čtvrtá, aktuální fáze, které zde také bude věnováno nejvíce prostoru, zmíníme i tři předchozí fáze, neboť v jejich průběhu se odehrálo mnoho důležitých událostí. Některé informace budou k autorovým poznatkům přidány z externích zdrojů, neboť mnohdy neuvádí podrobnosti.

3. 2. 1. První fáze: „otevřený internet“

První fáze se nazývá „otevřený internet“ a trvala v letech 1960 až 2000. V této fázi je svoboda jednotlivce při prohlížení internetu takřka ničím neomezována, jednatel má k dispozici obrovské množství informací, přístup k nim vyžaduje pouze přístup k internetu. Internet bývá tedy vnímán jako prostředek k demokratizaci. V tomto období se formují první internetové komunity, nicméně interakce jsou ještě poměrně vzácné. Tyto internetové komunity mají mnohem větší vliv, pokud kombinují své online aktivity společně s offline aktivitami. Mnohdy se jedná o skupiny novinářů či o občany, kteří mají zájem o konkrétní problémy. Jedná se o období Webu 1.0, jehož synonymem by mohla být pasivita uživatelů. Od druhé (v menší míře), ale především od třetí fáze již můžeme hovořit o aktivitě internetových uživatelů, v IT terminologii se jedná o období Webu 2.0 (Palfrey, 2010: 981–985). Předtím, než přistoupíme k další fázi, by bylo vhodné provést elementární srovnání Webu 1.0 a 2.0, neboť rozdíly jsou markantní.

3. 2. 1. 1. Rozdíly mezi Webem 1.0 a Webem 2.0

Zatímco ve Webu 1.0 je na internet nahlíženo jako na masové médium, v případě Webu 2.0 je již internet chápán jako decentralizovaná síť. Další rozdíl se týká přístupu k internetu. Pro Web 1.0 je totiž charakteristické psaní, zatímco pro Web 2.0 utváření. Pro Web 1.0 je charakteristická státnost obsahu, zatímco pro Web 2.0 naopak dynamika obsahu. Dále jsou pro Web 1.0 charakteristické osobní stránky, jednosměrná komunikace

---

27 Subkapitola bude zpracována na základě: Palfrey, John (2010). Four Phases of Internet Regulation. *Social Research*. Vol. 77, No. 3, s. 981–996.

28 John Palfrey, Američan, je profesorem práva. Ve svých výzkumech se zabývá internetovým právem, duševním vlastnictvím a také tím, jak mohou nové technologie upevňovat demokracii.

a také skutečnost, že obsah je vytvářen ve většině případů vlastníkem. Ve Webu 2.0 dominují blogy či sociální sítě, obousměrná komunikace, a chybí kontrola vlastníka nad obsahem.

Z hlediska internetové cenzury jsou však nejdůležitější dva rozdíly. První se týká komunikace. Zatímco ve Webu 1.0 dominuje komunikace *one to many* či *one to one*, ve Webu 2.0 je to již komunikace *many to many*. Dalším podstatným rozdílem je přístup k interakci. Zatímco ve Webu 1.0 je interakce pouze v nezbytné míře, ve Webu 2.0 je naprosto běžná.²⁹ Uvedená komparace tedy umožňuje udělat si představu o tom, jak mohl být využit potenciál Webu 1.0 a jak může být využit potenciál Webu 2.0. Již teď je však jasné, že možnosti Webu 2.0 jsou nesrovnatelně vyšší. Detailnímu srovnání se věnuje tabulka níže.

---

²⁹ Komparace provedena na základě: Ambrož, Jan (2007). Web 2.0: bublina, nebo nový směr webu? *Lupa*. 27. 4. 2007 (<http://www.lupa.cz/clanky/web-2-0-bublina-nebo-novy-smer-webu/>, 21. 2. 2013).

Příloha č. 1: Detailní porovnání vybraných charakteristických rysů Webu 1.0 a Webu 2.0

Tabulka č. 1

Web 1.0		Web 2.0
DoubleClick ³⁰	»»»	Google AdSense ³¹
Ofoto ³²	»»»	Flickr ³³
Akamai ³⁴	»»»	BitTorrent ³⁵
mp3.com ³⁶	»»»	Napster ³⁷
Britannica Online ³⁸	»»»	Wikipedia
osobní stránky	»»»	blogy
publikování	»»»	participace

Zdroj: O'Reilly, Tim (2005). *What Is Web 2.0* (<http://oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1>, 28. 3. 2013). Upraveno autorem.

---

30 DoubleClick je reklamní technologie společnosti Google.

31 AdSense je online služba společnosti Google, která umožňuje majitelům webových stránek pasivně generovat zisk plynoucí z umístěných reklam.

32 Ofoto byla jedna z prvních online služeb pro fotografie. Umožňovala nahrávat a následně sdílet fotografie, popř. tisknout je či vytvářet fotoknihy. Služba se následně změnila na Kodak Gallery, a nakonec na Shutterfly.

33 Flickr je jeden ze stavebních kamenů Webu 2.0. De facto se jedná o sociální síť umožňující sdílení obrázků a videí.

34 Akamai je jedním z největších CDN (síť pro doručování obsahu) systémů na světě. Cílem je přesměrování uživatelů na obsah mimo hlavní servery, čímž dojde k rozložení zátěže.

35 BitTorrent je internetový protokol umožňující sdílení dat mezi uživateli (v angličtině se používá termín *peer to peer*).

36 Mp3.com je server známý pro legální bezplatné stahování hudby, jehož cílem je primárně propagace nezávislých umělců.

37 Napster byla původně online služba pro sdílení hudby (*peer to peer*), později se z ní stal online obchod pro stahování hudby. V současné době patří pod Rhapsody, což je online služba nabízející předplatné hudby.

38 Britannica Online je internetová encyklopedie.

3. 2. 2. Druhá fáze: „přístup odepřen“

Druhá fáze je nazvána „přístup odepřen“. Odehrála se v letech 2000 až 2005. Během této fáze státy začaly „přemýšlet“ o aktivitách uživatelů internetu. Začaly také „přemýšlet“ o tom, zda-li by nebylo nutné některý obsah blokovat či ho nějak „zabezpečit“. ČLR byla jednou z těchto zemí. Některé země se nakonec rozhodly použít internetových filtrů k tomu, aby zabránily svým obyvatelům přístupu k některým informacím. Nejčastěji se jednalo o informace náboženského či politického charakteru. Dlouho bylo na kyberprostor nahlíženo jako na místo, kde geografické hranice neexistují. Nyní je však jisté, že státy s postupných zaváděním filtrů daly podnět k tomu, že tento náhled již nebude déle platný. Geografické hranice se tedy i pro kyberprostor staly „skutečnými“ (Palfrey, 2010: 985–989).

3. 2. 3. Třetí fáze: „regulovaný internet“

Třetí fáze, kterou prof. Palfrey nazývá „regulovaný internet“, se odehrála v letech 2005 až 2010. Pro toto období je charakteristické, že některé státy značně rozšířily cenzuru a také že jí věnují více finančních prostředků, což má za důsledek, že technologie k cenzuře jsou mnohem dokonalejší. Typickým nositelem tohoto tvrzení je opět ČLR, která nechvalně proslula svým projektem „Velký čínský firewall“. Dalším charakteristickým znakem je zavedení povinné registrace před přístupem k internetu, což se ukázalo jako velice úspěšná metoda. Je zřejmé, že státy nebudou samy na regulaci stačit, proto se více zvětšuje role poskytovatelů internetového připojení (Palfrey, 2010: 989–991).

3. 2. 4. Čtvrtá fáze: „soutěživý internet“

Nyní se dostáváme ke stěžejní fázi, která se nazývá soutěživý či neregulární internet.³⁹ Tato fáze započala v roce 2010 a stále trvá. Fáze je charakteristická mnoha znaky. Jedním z nich je politická debata nad správností cenzury internetu, neboť internet se stal každodenní součástí života. Jednak pro občany, ale také pro státy představuje internet důležitý bod (Palfrey, 2010: 991–993). Důležité však budou také výsledky těchto debat, nejenom jejich vedení. Jak již bylo zmíněno, tato fáze podle autora stále trvá a otázkou bude, zda se jedná již o konečnou fázi, nebo bude-li následovat další. Každopádně je v ní celá řada specifických prvků, proto bude dobré se na ně detailně zaměřit.

---

39 V angličtině *Access Contested*. Pro lepší vysvětlení anglického pojmu bylo použito více českých výrazů.

Jak autor uvádí, jedním ze znaků je militarizace kyberprostoru.⁴⁰ Dalším velice důležitým faktorem je skutečnost, že soukromý sektor začal „hlasit“ protestovat, neboť některá omezení, která na něj vlády v některých zemích uvalily, jsou pro něj takřka nepřijatelná. Také se ozývají státy, které protestují proti tomu, že některé jiné státy uvalují na vybrané společnosti regulace.

Jako reakci na sankce, jež čínští představitelé uvalili na společnosti Google, Microsoft a Yahoo!, se představitelé těchto společností společně s akademiky a organizacemi zabývajícími se lidskými právy rozhodli vytvořit organizaci Global Network Initiative (Palfrey, 2010: 992). Je však důležité podotknout, že členy organizace jsou také investoři, což dává organizaci zcela jiný rozměr. V této fázi došlo také k rozšíření cenzury ohledně specifických výrazů skrze vyhledávač Microsoft Bing. Tyto výrazy byly totiž nejprve filtrovány pouze v zemích Středního východu, nicméně dnes jsou již filtrovány z jakéhokoliv místa, kde se uživatel pokusí vyhledat výsledky s touto tematikou.⁴¹

3. 2. 4. 1. Global Network Initiative

Global Network Initiative⁴² se snaží o zachování základních lidských práv, což jsou v tomto směru (v rámci internetu) soukromí a svoboda projevu. Její činnost je organizována do čtyřech základních pilířů. První pilíř poskytuje rámec (strukturu) společností a je vytvořen na základě mezinárodních standardů. Druhý sektor se zabývá zajišťováním zodpovědnosti ICT⁴³ skrze nezávislé analýzy. Třetí sektor poskytuje příležitosti pro přijetí firemních kultur. Konečně, čtvrtý sektor se zabývá vytvářením příležitostí pro sdílení know-

---

40 Militarizace kyberprostoru je spojena s nárůstem kyberútoků na klíčovou infrastrukturu. To vyžaduje, aby došlo k vytvoření kyberbrani a také nových pravidel. Podle expertů je v tomto směru nejdále ČLR, nicméně ani USA nezůstává pozadu. Ani další státy však nechtějí zůstat technologicky zaostalé, příkladem může být Spojené království. Podle Hopkins, Nick (2012). Militarisation of cyberspace: how the global power struggle moved online. *The Guardian*. 16. 4. 2012 (<http://www.guardian.co.uk/technology/2012/apr/16/militarisation-of-cyberspace-power-struggle>, 22. 3. 2013).

41 Layalina Productions. *Microsoft's Bing Self-Censors in the Middle East* (<http://www.layalina.tv/index.php/vol-vi-no-5-02-26-03-11-2010/microsoft-s-bing-self-censors-in-the-middle-east>, 1. 4. 2013).

42 Známými členy organizace však nejsou pouze uvedení softwaroví giganti, ale také členové jako *Center for Democracy and Technology* (Centrum pro demokracii a technologie), *Committee to Protect Journalists* (Komise pro ochranu novinářů), *Electronic Frontier Foundation* (Organizace pro elektronické hranice), *Human Rights First*, *Human Rights in China*, *Human Rights Watch*, *Index on Censorship*, *Calvert Group*, *Domini Social Investments*, *F&C Asset Management*, *Folksam*, *Berkam Center for Internet and Society at Harvard*, a konečně *Center for Studies on Freedom of Expression and Access to Information* (Centrum pro studia svobody vyjadřování a přístupu k informacím). Podle Global Network Initiative. *Participants* (<http://www.globalnetworkinitiative.org/participants/index.php>, 7. 4. 2013).

43 *Information Technology Company* (společnosti zabývající se informačními technologiemi). V současné době mezi největší patří Apple, Google, IBM, Microsoft, a Samsung Electronics (řazeno podle tržní hodnoty).

how skrze zájmové strany.⁴⁴ Global Network Initiative již zaznamenala celou řadu pozitivních výsledků.

Příloha č. 2: Struktura Global Network Initiative

Zdroj: Global Network Initiative. *About Us*

(<http://www.globalnetworkinitiative.org/about/index.php>, 18. 2. 2013).

---

⁴⁴ Global Network Initiative. *About Us* (<http://www.globalnetworkinitiative.org/about/index.php>, 18. 2. 2013).

3. 3. Cenzura internetu v nedemokratických režimech

Dnes, ve 21. století, je svoboda téměř pro každého obyvatele Severní Ameriky, Austrálie a do jisté míry i Evropy brána jako věc zcela automatická. Můžeme tedy svobodně prezentovat své názory (pokud nenáleží k extrémistickým ideologiím), můžeme svobodně cestovat či jednoduše dělat věci, jež jsou nám blízké. Co je snad nejpodstatnější, můžeme se svobodně rozhodovat. Vzhledem k tomu, že internet je pro mnoho lidí každodenním společníkem, souvisí přirozeně svoboda i s ním. Přišlo by nám asi poněkud zvláštní, kdybychom si chtěli najít informace například o Spojených státech amerických a přístup k těmto informacím by nám byl odepřen. Internetový prohlížeč by pouze zobrazil stručnou informaci, že vláda si nepřeje v zájmu ochrany celé společnosti přístup na tuto internetovou stránku.

Co se lidem žijícím ve vyspělých demokratických zemích může zdát téměř nepochopitelné, v jiných zemích je každodenní realitou. Tyto země jsou zcela nedemokratické či alespoň postrádají některé prvky demokratičnosti. To se pochopitelně projevuje i v jejich vztahu k internetu. V tomto kontextu tedy hovoříme o politické cenzuře, a to na internetu.⁴⁵ Je však také potřeba zmínit, že ačkoliv některé humanitární či jiné organizace (nebo také akademici) pravidelně vydávají zprávy o vývoji cenzury v těchto zemích a následně i média o těchto skutečnostech informují, veřejnost jim nevěnuje příliš velkou pozornost. Proč je třeba zabývat se cenzurou v odlehlých zemích? Odpověď na tuto otázku je velice prostá. Mnoho států či zájmových skupin o cenzuru internetu usiluje. Někdy se pouze skrývá, například v zákonech, jež se snaží chránit děti. Podle některých předpokladů je jen otázkou času, kdy bude cenzura internetu běžná i v demokratických zemích.⁴⁶

Vládnoucí elity v Bělorusku a ČLR se snaží cenzuru ospravedlnit (a to nejen cenzuru na internetu). Je zde tedy možné zachytit paralelu mezi autoritářskou teorií tisku a současným stavem médií v těchto zemích. Tato teorie však pouze neospravedlňuje cenzuru, ale také tresty, které hrozí za nedodržování pravidel stanovenými vládnoucími elitami (McQuail, 2002: 154). Ačkoliv tato teorie pochází z knihy Fredericka Sieberta *Čtyři teorie tisku*, vydané

---

45 Chiang, Mung – Leberknight, Christopher S. – Poor, Harold Vincent – Wong, Felix (2010). *A Taxonomy of Internet Censorship and Anticensorship* (<http://www.princeton.edu/~chiangm/anticensorship.pdf>, 21. 2. 2013).

46 Kužník, Jan (2012). NÁZOR: Všem nám zcenzurují internet. Je jen otázkou, kdy to bude. *iDNES*. 29. 11. 2012 (http://technet.idnes.cz/cenzura-internetu-0np-/sw_internet.aspx?c=A121128_113028_sw_internet_kuz, 22. 3. 2013).

v roce 1956, lze ji aplikovat také na současný stav médií. Sankce, jež hrozí za porušení stanovených pravidel, budou zmíněny dále.⁴⁷

3. 3. 1. Politická cenzura na internetu

Cenzura internetu se již neomezuje pouze na nelegální stahování filmů, hudby či softwaru. Týká se také přístupu k internetovým stránkám (především sociálních sítí) či emailů. Vzhledem k tomu, že internet je fenomén posledních přibližně dvaceti let, cenzura internetu stále stojí na okraji zájmů vědeckých pracovníků (ačkoliv v posledních měsících se tato negativní skutečnost začíná měnit, neboť se objevují mnohdy veřejně dostupné výzkumy). Cenzura internetu je také značně různorodá. Liší se podle zemí, podle kultur a samozřejmě také podle kontextu.⁴⁸

Politická cenzura bývá definována jako zamezování šíření informací, které by mohly nějakým způsobem zdiskreditovat vládnoucí elity.⁴⁹ Vzhledem k tomu, že se jedná o internetovou cenzuru, děje se tak skrz technologie. Tento druh cenzury je založen na dvou skutečnostech. Jedná se o nátlak cenzorů a zamezování přístupu k informacím, jež mohou být škodlivé. Nicméně vzhledem k rozmanité povaze internetu je třeba pokládat si mnoho otázek a zamýšlet se nad tím, že v tomto směru nemůže mít definice internetové cenzury pouze jednu podobu, neboť názory různých zemí se liší. To, co může být Čínany vnímáno jako problém, pro Bělorusy problém představovat nemusí. Je také třeba podotknout, že cenzurování informací na internetu je naprosto odlišné od cenzurování jiných médií.

Ta nejužší definice pak hovoří o internetové cenzuře jakožto o omezeném přístupu k textu či vizuálním médiím.⁵⁰ Je však třeba podotknout, že definic je celá řada a cílem této kapitoly není jejich výčet, ale nastínění teoretického rámce pro kapitoly o cenzurování internetu v praxi. Nyní se tedy zaměříme na jednotlivé prvky cenzury internetu.

---

47 V kapitolách věnovaných Bělorusku a ČLR.

48 Bitso, Constance – Bothma, Theo – Fourie, Ina (2012). Trends in transition from classical censorship to Internet censorship: selected country overviews. *International Federation of Library Associations* (http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/spotlights/1%20Bitso_Fourie_BothmaTrendsInTransition.pdf, 4. 3. 2013).

49 AskDefine. *Extensive Definition of Censorship* (<http://censorship.askdefine.com/>, 28. 2. 2013).

50 Chiang, Mung – Leberknight, Christopher S. – Poor, Harold Vincent – Wong, Felix (2010). *A Taxonomy of Internet Censorship and Anticensorship* (<http://www.princeton.edu/~chiangm/anticensorship.pdf>, 21. 2. 2013).

Prvním z těchto prvků je rychlost. Rychlost šíření informací na internetu je obrovská, avšak ještě rychlejší bývá reakce cenzorů. Ta na sebe zpravidla nenechá dlouho čekat, neboť je v zájmu elit, aby nepohodlné informace nebyly šířeny dále. S rychlostí souvisí míra rozsahu informací. Informace se mohou dostat pouze do několika málo počítačů, nebo také do miliónů počítačů. V této souvislosti bychom tedy mohli hovořit o míře „infikovatelnosti“, neboť podle stupnice cenzorů není jedno, zda se informace dostane do jednoho či tisíce počítačů.⁵¹

Dalším velmi důležitým prvkem jsou finance, neboť od nich se odvíjí možnosti cenzorů. K cenzuře totiž není nezbytná pouze armáda úředníků či IT specialistů cenzorů, ale rovněž technologie vyžadující vysoké finanční prostředky. Dalším prvkem je také možnost, jak snadno mohou být samotní cenzori „přelstěni“. Existují země, jejichž technologie užívané k cenzuře jsou tak slabé, že existují možnosti, jak je lze snadno obejít.⁵² Je však třeba podotknout, že příslušné orgány v daných zemích si těchto cest všimají, obvykle netrvá dlouho, než se dostaví příslušná reakce.

---

51 Chiang, Mung – Leberknight, Christopher S. – Poor, Harold Vincent – Wong, Felix (2010). *A Taxonomy of Internet Censorship and Anticensorship* (<http://www.princeton.edu/~chiangm/anticensorship.pdf>, 21. 2. 2013).

52 Tamtéž.

3. 3. 2. Nejčastěji blokové internetové stránky

Do níže uvedeného seznamu byly pro oba státy záměrně vybrány převážně západní webové stránky (nutno podotknout, že v případě Běloruska tato skutečnost tolik neplatí, protože i místní webové stránky⁵³ mají mnohdy velký význam). Seznam pochopitelně není kompletní, jedná se pouze o nejnavštěvovanější weby. Je třeba poznamenat, že tento výpis se neustále mění, neboť cenzurování internetu je velice dynamický proces.

3. 3. 2. 1. Bělorusko⁵⁴

Příloha č. 3: Nejčastěji blokové webové stránky v Bělorusku

Tabulka č. 2

Běloruské webové stránky	Zahraníční webové stránky
Belarus Partizan (http://www.belaruspartisan.org/)	Facebook (https://cs-cz.facebook.com/)⁵⁵
Charter 97 (http://www.charter97.org/)	Gmail (https://mail.google.com/)
Solidarity (http://www.gazetaby.com/)	LiveJournal (http://www.livejournal.com/)
Yauhen Lipkovich's Blog (http://lipkovichea.livejournal.com/)⁵⁶	Twitter (https://twitter.com/)
	Viasna (http://spring96.org/en/)⁵⁷
	Vkontakte (http://vk.com/)⁵⁸
	YouTube (http://www.youtube.com/)

53 Servery nacházející se v Bělorusku.

54 K blokováným stránkám v Bělorusku nutno podotknout, že jejich blokace není permanentní, ale spíše sporadická. K blokování často dochází při nějaké významné události (volby, demonstrace apod.). Podle Sidorenko, Alexey (2010). Belarus: Gmail, Twitter, LiveJournal, Facebook and other Sites Blocked. *Global Voices*. 19. 12. 2010 (<http://globalvoicesonline.org/2010/12/19/belarus-gmail-twitter-livejournal-facebook-and-other-sites-blocked/>, 23. 3. 2013).

55 Přihlašovací stránka Facebooku se odvíjí od místa připojení (pokud dojde k přihlášení do služby z České republiky, je čeština automaticky nastavena jako výchozí jazyk). Obecně je však přihlašovací stránka www.facebook.com.

56 Reporters without Borders. *World Report – Internet Enemies – Belarus* (<http://en.rsf.org/belarus-belarus-12-03-2012,42057.html>, 5. 2. 2013).

57 Tamtéž.

58 Tamtéž.

3. 3. 2. 2. ČLR⁵⁹

Příloha č. 4: Nejčastěji blokové webové stránky v ČLR

Tabulka č. 3

Nadace a spolky
American Cancer Society (http://www.cancer.org/)
Asian American Baptist Church (například http://www.aabcdallas.org/home/)
Association of Christian Community Computer Centers (http://www.techmission.org/)

Tabulka č. 4

Ostatní
Federal Judicial Center (http://www.fjc.gov/)
Space Science Division, NASA (http://spacescience.arc.nasa.gov/)
The United States Army (http://www.army.mil/)
U.S. Navy's Official Web Site (http://www.navy.mil/)

Tabulka č. 5

Školství
George Washington University (http://www.gwu.edu/)
MIT Alumni Association (http://alum.mit.edu/home?destination=node/9)
The University of Virginia (http://www.virginia.edu/)

⁵⁹ Subkapitola zpracována na základě Giang, Vivian (2011). The Long List Of Websites That Have Once Been Blocked Or Censored In China. *Insider*. 16. 7. 2011 (<http://www.businessinsider.com/web-sites-behind-the-great-firewall-of-china-2011-7?op=1>, 23. 3. 2013).

Tabulka č. 6

Webové služby
• Facebook (https://cs-cz.facebook.com/)
• Flickr (http://www.flickr.com/)
• Foursquare (https://foursquare.com/)
• Google (http://www.google.com/)
• Internet Movie Database (http://www.imdb.com/)
• LinkedIn (https://www.linkedin.com/nhome/)
• Twitter (https://twitter.com/)
• Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page)
• Wordpress (http://wordpress.org/)
• YouTube (http://www.youtube.com/)

Tabulka č. 7

Zpravodajské servery
• ABC (http://abc.go.com/)
• BBC (http://www.bbc.com/)
• CBS (http://www.cbs.com/)
• Huffington Post (http://www.huffingtonpost.com/)
• Los Angeles Times (http://www.latimes.com/)
• The China Times (http://www.thechinatimes.com/)
• The Washington Post (http://www.washingtonpost.com/)
• Voice of America (http://www.voanews.com/)
• WikiLeaks (http://wikileaks.org/)

4. Cenzura internetu v Běloruské republice

4. 1. Obecné informace

Zavedení internetu v Bělorusku má podobně jako v jiných zemích ekonomické kořeny.⁶⁰ Velkou roli sehrála vláda, která je ostatně dodnes velice spjata se sektorem elektronické komunikace. Veřejnost začala internetu využívat roku 1993, nicméně velice chabá infrastruktura a chudoba se staly hlavními překážkami masivního rozšíření, především v zemědělských oblastech a v oblastech mimo velká města.⁶¹ K internetu má tedy přístup necelá polovina obyvatelstva (46 %), což je zhruba 4,5 milionu lidí.⁶² Většina jsou pak mladí lidé, kteří používají širokopásmové připojení k internetu.⁶³

Většina běloruských internetových uživatelů se připojuje z domova. Internetové kavárny v Bělorusku nejsou v oblibě, používají je necelé 4 % uživatelů internetu.⁶⁴ Dominantní roli na telekomunikačním poli pak zastává Beltelecom, státem vlastněná společnost a spravovaná ministerstvem telekomunikací a informačních technologií. Tato skutečnost jasně dokazuje, že běloruská vláda se hluboce angažuje v IT sektoru. Beltelecom má monopol na vnitřní přenosy dat, v zemi kromě ministerstva telekomunikace neexistuje jiný, svobodný regulátor. Do celého systému patří ještě několik poskytovatelů internetového připojení, jejichž licence spravuje zmíněné ministerstvo. Největší z nich je Belpak.⁶⁵ Činnost Belpaku je vládě velice užitečná, nikoliv však internetovým aktivistům a opozici vůbec. Již několikrát byly zaznamenány případy, kdy Belpak přeměroval uživatele, kteří se chtěli dostat k jistým informačním serverům na stínové stránky, jež obsahovaly chybné informace.⁶⁶

---

60 Například jako v ČR.

61 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

62 Internet World Stats. *Internet and Facebook Usage in Europe* (<http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>, 28. 3. 2013).

63 Nepatrně menší část internetových uživatelů pak tvoří lidé ve středním věku, nejmenší pak lidé v důchodovém věku. Podle Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

64 K internetovým kavárnám se vrátíme dále, nicméně již na tomto místě by bylo vhodné podotknout, že jejich návštěvnost byla nízká i před povinným legitimováním se před vstupem a připojením k internetu.

65 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

66 Tamtéž.

4. 2. Vládnoucí elity

4. 2. 1. Internet: nástroj k šíření propagandy?

Není to jen běloruská opozice, kdo efektivně využívá internetu k dosažení svých cílů, ale i státní orgány, nicméně je nutné podotknout, že se jedná o využívání pouze symbolické. Několik běloruských úřadů si zřídilo účty na Twitteru za účelem odrazení demonstrantů či jiných aktivistů od vlády „nepohodlných“ činů. Jedná se o ministerstvo vnitra (@mvd_by) a minské policejní oddělení (@GUVB_Minsk). Nicméně jedná se pouze o výjimky. Většina běloruských politiků nemá veřejné twitterové či facebookové stránky, natož blogy. Podle některých názorů to souvisí se skutečností, že běloruští politici nejsou voleni a nemají tedy zapotřebí být v kontaktu s veřejností.⁶⁷

Nová média zkrátka nejsou u běloruských politiků náležitě využívána. Potenciál sociálních sítí zůstává i při volbách nevyužit. V roce 2012 během parlamentních voleb do Sněmovny reprezentantů pouze 6 % z 364 kandidátů využilo „služeb“ nových médií. Paradoxem však zůstává, že se jednalo o kandidáty opozice a nestranné kandidáty.⁶⁸ Z této skutečnosti lze vyvodit, že vládnoucí elity nepřisuzovaly ani nepřisuzují novým médiím žádný vliv. Vládnoucí elity, pokud to situace vyžaduje, přístup k sociálním médiím jednoduše zakazují. Taková situace nastala v roce 2010 během prezidentských voleb, kdy vláda dočasně zabránila návštěvám serverů jako je Facebook, Gmail, či YouTube, aby zamezila opozici sdílení videí s protesty, snížila její organizaci či zamezila rozesílání emailů opozice svým přívržencům.⁶⁹

Autocenzura je mezi internetovými zpravodajskými servery značně rozšířena. Mnozí komentátoři současného dění či administrátoři webových portálů se snaží vyhýbat obsahu, který by je mohl dostat do sporů s vládou. Vláda totiž využívá finančního nátlaku, pokud daný portál publikuje informace, jež jsou jí nežádoucí, jednoduše přeruší finanční dotace. Vláda disponuje seznamem nežádoucích informačních portálů a doporučuje, aby se na tyto stránky

67 Autor neuveden (2013). Why Belarus Officials Do Not Blog - Digest Of Belarusian Analytics. *Belarus Digest*. 28. 1. 2013 (<http://belarusdigest.com/story/why-belarus-officials-do-not-blog-digest-belarusian-analytics-12732>, 9. 2. 2012).

68 Autor neuveden (2012). Belarusian Politicians in Social Networks - Digest of Belarusian Analytics. *Belarus Digest*. 3. 12. 2012 (<http://belarusdigest.com/story/belarusian-politicians-social-networks-digest-belarusian-analytics-12235>, 28. 2. 2013).

69 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

neumíst'ovaly reklamy. Některé informační portály dokonce zašly tak daleko, že opozici nedovolují vyvěšovat na své stránky spoty či reklamy. Taková situace nastala v roce 2005 a týkala se portálu TUT.⁷⁰ Můžeme se jen domnívat, zda-li vláda na provozovatele portálu vyvinula nátlak, nebo zda-li společnost chtěla hájit své ekonomické zájmy. Později se ohledně zmíněného portálu rozpoutala diskuze, provozovatelé argumentovali, že používali novou firemní politiku.⁷¹

4. 2. 2. Omezení přístupu k zahraničním stránkám jako pokus o upevnění režimu

První známky kontroly internetu sahají do roku 2010, kdy v červenci vstoupil v platnost zákon,⁷² který nařizuje poskytovatelům internetu předávat ministerstvu komunikací a informací technické detaily ohledně státních sítí, systémů a informačních zdrojích. Od této doby je také možné identifikovat všechna zařízení, která jsou připojena k internetu. Rovněž bylo zřízeno Centrum pro operace a analýzu (COA),⁷³ jehož úkolem je kontrolovat veškeré informace předtím, než jsou zveřejněny na internet. COA patří pod prezidentskou kancelář, do jeho pravomocí také patří vznášet požadavky na uzavírání „nevhodných“ internetových stránek, které následně musí poskytovatelé připojení k internetu vyřešit do 24 hodin. COA také spravuje národní doménu.⁷⁴

Ministerstvo komunikací a informací tento krok zdůvodňovalo tím, že bylo potřeba vytvořit elementární ochranu obyvatel země před stránkami s extremistickou tematikou, násilím, zbraněmi, drogami, a nahotou. Stránky, jež zobrazují zmíněnou tematiku, jsou blokovány.

Dne 6. ledna 2012 vstoupil v platnost zákon, který výrazným způsobem komplikuje přístup k zahraničním stránkám. Těm, kdo tento zákon poruší, hrozí pokuty, pokud by se dotyčný připojil k zahraničním stránkám z internetové kavárny, jejímu majiteli bude hrozit, že kavárna bude uzavřena. V praxi tento zákon funguje tak, že návštěvník internetové kavárny se musí před vstupem prokázat občanským průkazem. Majitel následně musí o návštěvě

---

70 Webová adresa je <http://www.tut.by/>.

71 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

72 Přesný název tohoto zákona v angličtině je *On measures for improving use of the national Internet network*.

73 V angličtině *Centre of Operations and Analysis*.

74 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

dotyčného udělat zápis, který pak musí kdykoliv poskytnout policii. Volný je přístup pouze k internetovým stránkám s doménou .by běžících na serverech umístěných v Bělorusku.⁷⁵

Paradoxem však je, že běloruské úřady tvrdí, že prohlížení zahraničních stránek je povoleno, jen musí být hlášeno poskytovatelům internetového připojení. Jedná se samozřejmě o cenzuru, neboť na uskutečňování zákona dohlíží nejen daňové úřady, ale i policie a také tajná policie. Vláda dokonce pravidelně aktualizuje seznam zahraničních webů, které jsou nežádoucí.

4. 2. 3. Alexander Lukašenko

Zavádění cenzury internetu v Bělorusku je do velké míry spojeno s postavou prezidenta Alexandra Lukašenka. Alexander Lukašenko se nijak netají tím, že je potřeba „skoncovat s anarchií na internetu“. Toto tvrzení souvisí s jeho dalším prohlášením, kde deklaroval, že „svoboda je nesnesitelná“. Podle jeho názoru svoboda Bělorusům nesvědčí, neboť během voleb dochází k nepokojům či násilí vůbec. Bělorusko by v tomto směru mělo následovat ČLR, která je v tomto ohledu velice daleko.⁷⁶

Bělorusko používá k cenzuře internetu především technologie dodané Západem. V několika posledních letech režim investoval do těchto technologií značné sumy peněz, přičemž nejvíce peněz je určeno na nákup nového softwaru.⁷⁷ Není náhodou, že zvyšování investic do technologií k cenzuře začalo ve stejnou dobu, co Alexander Lukašenko začal režim utužovat. V této době byly také nově vytvářeny kopie serverů opozice, kde byly uváděny vládou upravené informace ohledně chystaných demonstrací. Pro režim je však mnohem jednodušší, pokud může zjistit konkrétního „pachatele“, místo toho, aby omezoval přístup k serveru, nicméně i tak se často děje.⁷⁸

---

75 ČTK (2012). Bělorusko zpřísní cenzuru internetu. Uživatelé nesmí navštěvovat zakázané zahraniční weby. *IHNED*. 3. 1. 2012 (<http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-54334440-belorusko-zprisni-cenzuru-internetu-uzivatele-nesmi-navstevovat-zakazane-zahranicni-weby>, 1. 7. 2012).

76 Zelený, Petr (2012). Svoboda je nesnesitelná, hájí se Lukašenko s odkazem na Dostojevského. *iDNES*. 8. 5. 2012 (http://zpravy.idnes.cz/lukasenko-si-pomohl-dostojevskym-drk-/zahranicni.aspx?c=A120508_154033_zahranicni_zep, 22. 3. 2013).

77 Kavanová, Lucie (2013). Škrceň webu podle Lukašenka. *Respekt*. 11. 1. 2013 (<http://respekt.ihned.cz/zaplotem/c1-59084510-skrceeni-webu-podle-lukasenska>, 12. 1. 2013).

78 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

Současná právní úprava ohledně pohybu informací je ještě „tvrdší“, než je tomu v ČLR či Íránu. Podobná pravidla platí jen na Kubě.⁷⁹ S ČLR však Bělorusko spojuje jedna nepřehlédnutelná skutečnost, která se týká technologií pro internetovou cenzuru. Ačkoliv pro tyto technologie má běloruská vláda dodavatele z celého světa, Číňané patří mezi „dvorní“ dodavatele, neboť sami jsou v tomto směru velice zběhlí a kromě technologií samotných mohou nabídnout i praktické zkušenosti (Nikolayenko, 2007: 307).

Nicméně je třeba podotknout, že současné populární sociální sítě či mikroblogy (Facebook, Twitter) se v Bělorusku těší jen malé popularitě a nic nenasvědčuje tomu, že by se situace mohla změnit.⁸⁰ Mnohem větší popularitu v Bělorusku má ruská sociální síť VKontakte, která je v pořadí druhou nejnavštěvovanější stránkou. Největší popularitě se těší Google (v mezinárodní verzi, běloruská verze je o několik příček níže), YouTube je až na čtvrtém místě. Mezi 25 nejnavštěvovanějšími stránkami je většina místních.⁸¹

---

79 Kočí, Petr (2012). Lukašenko chce novým zákonem odstříhnout Bělorusko od svobodného internetu. *Lupa*. 5. 1. 2012 (<http://www.lupa.cz/zpravicky/lukasenko-chce-novym-zakonom-odstrihnout-belorusko-od-svobodneho-internetu/>, 30. 6. 2012).

80 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

81 Alexa. *Top Sites in Belarus* (<http://www.alexa.com/topsites/countries/BY>, 2. 3. 2013).

4. 3. Internetoví aktivisté: internet jako nástroj protestu

Bělorusko má apolitickou populaci, což znamená, že některá témata (lidská práva či politika) nejsou v centru zájmu (Martinovich, 2012: 58). Není tedy pouze nebezpečné publikovat o této problematice, ale také vcelku neefektivní (ve smyslu „zlákání“ nových čtenářů), neboť není koho oslovit (Tamtéž).

Běloruská ústava garantuje právo přístupu k informacím a svobodu vyjadřování. Ve skutečnosti jsou však oba základní „výdobytky“ často porušovány.⁸² Jakým způsobem se tak děje, bude uvedeno níže. Obecně lze o běloruské opozici (kam bychom mohli řadit také internetové aktivisty) tvrdit, že je velmi slabá a bez hierarchického uspořádání. Další slabinou by mohla být skutečnost, že je příliš intelektuálně založená a mnozí lidé ji tedy jednoduše nerozumí. Naproti tomu politika současného prezidenta Alexandera Lukašenka je prostá. Nabízí lidem kupříkladu zvyšování platů, na což mnoho lidí slyší a vzhledem ke skutečnosti, že většina velkých informačních portálů je v rukou vlády, distribuce informací je snadná. Nebýt tedy blogerů, využití internetu běloruskou opozicí by bylo téměř bezúčelné.⁸³

O tom, že opozice v Bělorusku je v opravdu nelehké situaci, svědčí případ ze začátku roku 2013, kdy byli tři aktivisté bojující za lidská práva pokutováni za to, že se nechali vyfotografovat s portrétem vůdce bojovníků za lidská práva Alesem Byalyatskim. Tato fotografie se později dostala na internet, konkrétně na stránky lidsko-právního centra Viasna, kde již byla v hledáčku úřadů. Všichni tři muži, Uladzimer Khilmanovich, Viktor Sazonau, a Raman Yurhel, se údajně měli zúčastnit nepovolené demonstrace 10. prosince v roce 2012, tedy na Mezinárodní den lidských práv.⁸⁴ Pokutování či zastrasování opozičních aktivistů je v Bělorusku „běžnou záležitostí“.

Jako důkaz nelehkého postavení opozice však může sloužit celá řada obdobných případů. Mnohé z nich však mají daleko horší důsledky než výše uvedený případ, nicméně některé z nich jsou také veskrze pozitivní. V roce 2007 internetový aktivista Yevgeny Lipkovich začal vyvíjet na vládu nátlak, aby obnovila produkci keřů s nízkým obsahem tuku

82 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus*

(http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

83 Hansson, Cecilia (2011). The opposition in Belarus is shattered. Can an economic crisis help them get democracy in Belarus? *The Dissident Blog*. 7. 7. 2011 (<http://www.dissidentblog.org/en/articles/if-you-reach-half-million-we-will-place-ourselves-your-side>, 9. 3. 2013).

84 RFE/RL (2013). Belarus Activists Fined After Posting Protest Photo Online. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. 8. 1. 2013 (<http://www.rferl.org/content/belarus-activists-fined-after-posting-photo-online/24818370.html>, 5. 2. 2013).

v Minsku. O rok později, v roce 2008, probíhala debata na toto téma mezi blogery a vláda následně zareagovala.⁸⁵ Tento případ ukazuje, že blogování má v Bělorusku potenciál, neboť dokáže rozpoutat diskuzi, která následně vede ke změnám.

Vláda má celou řadu různých metod, jak kontrolovat opozici. Nejjednodušší metodou je kompletní odstavení vybraných internetových stránek. Dále také může použít webových filtrů či různých sledovacích technik. Zde je třeba podotknout, že to byla německá policie, kdo své běloruské kolegy v tomto směru vyškolila. Za své jednání již sklídila kritiku nejen v Německu, ale i na půdě Evropského parlamentu, kde se ostatně nemluvalo jen o jejím počínání, ale také o vývozu technologií k cenzuře internetu či mobilních sítí do Běloruska. Ačkoliv ještě nejsou známy jakékoliv závěry, očekává se, že Evropská unie bude v tomto směru nekompromisní.⁸⁶

Vláda se však také uchyluje k mnohem primitivnějším metodám. Během posledních prezidentských voleb došlo k několika domovním prohlídkám, při kterých bylo zabaveno několik desítek laptopů. Natallia Radzina, majitelka několika zabavených počítačů a redaktorka nezávislého informačního serveru charter97.org, byla však také zatčena a obviněna z organizování protivládních protestů. Zakladatel výše zmíněného informačního serveru, Oleg Bebenin, byl nalezen oběšený týden předtím, než byly zveřejněny výsledky prezidentských voleb z roku 2010. Charter97.org je na černém seznamu nežádoucích opozičních informačních serverů.⁸⁷

Oleg Bebenin byl prominentním běloruským internetovým aktivistou, který kritizoval režim současného prezidenta Alexandra Lukašenka. Rovněž hrál klíčovou roli ohledně organizování protivládních protestů. Byl známý také tím, že dokázal zaujmout všechny vrstvy obyvatelstva, což ho odlišovalo od ostatních představitelů opozice.⁸⁸

---

85 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus*

(http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 2. 3. 2013).

86 Kavanová, Lucie (2013). Škrčení webu podle Lukašenka. *Respekt*. 11. 1. 2013 (<http://respekt.ihted.cz/zaplotem/c1-59084510-skrzeni-webu-podle-lukasenka>, 12. 1. 2013).

87 Radzina, Natallia (2012). Hear the Voices from Belarus. *The Dissident Blog*. 2. 7. 2012 (<http://www.dissidentblog.org/en/articles/hear-voices-belarus>, 8. 3. 2013).

88 Harding, Luke (2010). Belarus under pressure to investigate death of media activist Oleg Bebenin. *The Guardian*. 8. 8. 2010 (<http://www.guardian.co.uk/world/2010/sep/08/belarus-activist-oleg-bebenin>, 9. 3. 2013).

Můžeme tedy konstatovat, že nejen novináři jsou v opravdu těžkém postavení. Je tedy pochopitelné, že vzhledem k tomu, s jakými problémy se při své práci musí potýkat, se na povrch dostává jen omezené množství informací. Nicméně Bělorusko je v tomto ohledu poněkud specifické. Novinářem (internetovým aktivistou), zde může být každý, což by se dalo považovat za rys diktátorského režimu. Konečně, Bělorusko je označováno jako „poslední evropská diktatura“. Internetová žurnalistika se zde těší obrovské oblibě, neboť lidé ve stále větší míře píšou nejen o problémech, které sami vnímají, ale také o problémech ostatních lidí.⁸⁹ Díky internetu se jejich komentáře mohou šířit dále a není k tomu zapotřebí médií. Internet zde skrývá velký potenciál k důležitým změnám.

---

89 Radzina, Natallia (2012). Hear the Voices from Belarus. *The Dissident Blog*. 2. 7. 2012 (<http://www.dissidentblog.org/en/articles/hear-voices-belarus>, 8. 3. 2013).

5. Cenzura internetu v Čínské lidové republice

5.1. Obecné informace

Internet pro Číňany přirozeně představoval obrovskou výzvu. Čínské politické elity si v 90. letech uvědomovaly, že internet má potenciál k rychlému a stabilnímu hospodářskému růstu země⁹⁰ (internet je také mimořádně důležitý pro vědce), nicméně elity si také uvědomovaly, že internet v sobě nese skryté nebezpečí. Politická nestabilita a decentralizace, byly (a jsou) prvky, kterým se KSCĀ dlouhodobě vyhýbala (Foster – Goodman – Tan, 1999: 44).

Internet v ČLR byl prvně určen poměrně úzké skupině lidí. Jednalo se o vládu, státní úředníky a také o zaměstnance univerzit. Až postupem času vyšlo najevo, že přístup veřejnosti k internetu bude nezbytný, bude-li země chtít dosáhnout pokroku ve všech možných oblastech, od vzdělání po ekonomiku. Za průlomový lze považovat rok 1995, kdy internet začal ovlivňovat mnoho sektorů čínské společnosti. Tehdy se čínské elity musely rozhodnout, jak budou dále postupovat, jestli tomuto novému médiu dovolí dále se rozpínat a pokud ano, jak ho kontrolovat (Foster – Goodman – Tan, 1999: 44). Dnes jen můžeme konstatovat, že volba byla ve prospěch internetu, což také nepochybně podpořilo ekonomický vzestup země.

Internet se v ČLR stal prvním médiem, které ukončilo dobu monopolu čínské vlády na distribuci informací. Číňané si postupně začali uvědomovat, že s pomocí internetu mohou kritizovat či minimálně debatovat nad dosud tabuizovanými tématy. Také si uvědomovali, že internet představuje místo, na kterém jsou informace jinde nedostupné.

Vzhledem k politickému systému ČLR⁹¹ se internet stal snadno dostupným prostředkem pro mnoho lidí, kteří tak mohou dávat najevo svůj nesouhlasný postoj s KSCĀ a tím se tedy mohou alespoň pokusit narušit její dominantní postavení. Jedná se vlastně o první médium, které „svobodu projevu“ umožnilo, neboť např. rozhlasové vysílání či tisk

---

90 Jak se ukázalo v následujících letech, výkonnost čínské ekonomiky byla nasazením internetu opravdu pozitivně poznamenána. Nejvíce se začal rozvíjet sektor telekomunikace (Foster – Goodman – Tan, 1999: 44).

91 ČLR je dle ústavy z roku 1982 socialistický stát demokratické diktatury lidu vedeného dělnickou třídou, založený na svazku dělníků a rolníků (teorie). Jedná se o nedemokratický a autoritářský stát (praxe). Podle BusinessInfo. *Čína: Vnitropolitická charakteristika* (<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-vnitropoliticka-charakteristika-16962.html>, 4. 7. 2012).

byl vždy pevně v rukou KSČ.⁹² Mezi témata, která stojí v centru pozornosti jak vlády, tak prodemokratických aktivistů, patří především lidská práva, politické reformy a také problematika Tibetu. V rámci používání internetu je ČLR zemí protikladů. Ačkoliv země má největší počet uživatelů internetu na světě,⁹³ jejich pohyb na internetu je značně limitován. Internet byl oficiálně spuštěn v roce 1994 a o necelých deset let později, konkrétně od roku 2003 funguje poměrně účinný systém cenzury, který je však neustále inovován.

5. 1. 1. Struktura čínského internetu

Čínský internet se skládá ze čtyřech kořenových vzájemně propojených sítí. Jedná se o dvě akademické a dvě komerční sítě. Mezi akademické sítě patří čínská vzdělávací a výzkumná síť (*China Education and Research Network 2*, CERNet2) a čínská vědecká a technologická síť (*China Science and Technology Network*, CSTNet) (Foster – Goodman – Tan, 1999: 45). Zmíněné sítě spravuje ministerstvo pro informační technologie (Conrad – Rayburn, 2004: 473).

CERNet byla vytvořena v roce 1994 a hrála významnou roli v procesu vytváření čínského internetu, jejím cílem bylo propojení nejdůležitějších čínských univerzit. Jedná se o jedinou národní akademickou síť.⁹⁴ CSTNet je národní síť pro technické a vědecké komunity, příslušné státní orgány a IT společnosti, která poskytuje služby jako přístup k síti, registraci domén apod. Podobně jako CERNet, CSTNet měla nezastupitelnou roli v procesu budování čínského internetu.⁹⁵ Mezi komerční sítě patří ChinaNet a China Golden Bridge Network (ChinaGBN). Všechny uvedené sítě spravuje dominantní aktér na telekomunikačním poli, kterým je China Telecom. Nutno podotknout, že v ČLR je však mnohem více sítí, ty jsou však soukromé a malé.⁹⁶ Tyto sítě nespádají pod China Telecom (Foster – Goodman – Tan, 1999: 45).

---

92 V době psaní této práce je internet alespoň částečně doposud „jediným svobodným místem projevu“.

93 Více než 40 % z téměř 1,4 mld. obyvatel má přístup k internetu. Samotní Číňané tvoří polovinu z asijských uživatelů internetu. Podle Internet World Stats. *Asia Internet Use, Population Data and Facebook Statistics* (<http://www.internetworldstats.com/stats3.htm>, 28. 3. 2013).

94 China Education and Research Network. *Brief Introduction* (http://www.edu.cn/cer2_1556/20060323/t20060323_158675.shtml, 28. 2. 2013).

95 China Science and Technology Network. *Brief introduction* (<http://www.cstnet.cn/english/aboutcstnet/briefintroduction.htm>, 28. 2. 2013).

96 Jedná se o tzv. VSAT (*Very Small Aperture Terminal*) sítě.

ChinaNet je čínská internetová síť s nejbohatšími informačními zdroji (vlastní přibližně 70 % čínských internetových obsahových zdrojů), disponuje pravděpodobně nejvíce stabilním síťovým prostředím, a spravuje přibližně dvě třetiny čínských domén. ChinaNet je poskytována Čínským telecommem.⁹⁷ ChinaGBN je národní komerční ekonomická síť spuštěná v roce 1994. Jejím cílem je zajišťovat přenos dat a informační služby, síť je určena primárně orgánům vlády, korporacím, ale i širokým masám (Jintong – Xiongjiang – Yan, 2001: 45).

---

⁹⁷ China Telecom. *ChinaNet Access* (<http://en.chinatelecom.com.hk/DtView.do?method=a2&aid=26233>, 28. 2. 2013).

5. 2. Vládnoucí elity

5. 2. 1. Internet jako prostředek k utužení režimu

Čínská vláda má v současné době internetové aktivity svých obyvatel pevně v rukou, ačkoliv se jedná o cenzuru spíše sporadickou a nesystematickou (Greengard, 2010: 18). Cenzuru čínského internetu bychom mohli rozdělit do dvou kategorií. První kategorií by byla cenzura „běžná“ a druhou kategorií cenzura obchodní. V uplynulých dvaceti letech, co se internet v ČLR používá, se především technologie cenzury značně změnily. Z pohledu čínské vlády jsou tyto technologie dnes mnohem dokonalejší, ale je nutné podotknout, že tehdejší Web 1.0 se značně lišil od dnešního Webu 2.0, takže i přes nedokonalost starších technologií na cenzuru nebyl tak rozmanitý a tak široce definovaný běžnými uživateli. Co se však nezměnilo, jsou cíle cenzury. Na tyto cíle se nyní zaměříme v rámci dvou kategorií čínské cenzury internetu.

Do první kategorie by bylo možné zařadit cenzuru, jež se týká běžného uživatele internetu. Jedná se tedy o sociální sítě, diskuzní fóra, a o vyhledávače. Mezi Číňany byly v oblibě také některé méně známe americké internetové služby, jako je Windows Live Spaces, patřící Microsoftu. V minulosti Microsoft často ustupoval požadavkům čínské vlády na omezování aktivit některých blogerů. Pravděpodobně prvním čínským blogerem, který začal informovat o současném politickém dění, byl Michael Anti.⁹⁸ Situace tehdy zašla tak daleko, že Microsoft na nátlak čínské vlády blog Michaela Antiho smazal.⁹⁹ Tento případ můžeme vnímat jako vítězství čínské vlády.

Druhá kategorie se týká obchodu, neboť čínské vládnoucí elity využívají cenzuru internetu také proto, aby zajistily nejlepší podmínky pro státem ovládané obchodní společnosti. Cenzura je nastavena tak, aby tyto společnosti byly ve výhodě na úkor společností konkurenčních (zpravidla nestátních). Velice často se stává, že lidé na vedoucích pozicích oddělení pro monitorování internetu, která se nacházejí téměř v každém čínském městě, berou úplatky za to, že pomáhají některým firmám proti jiným firmám v jejich konkurenčních bojích. V médiích je dodnes často diskutovaný případ z roku 2009, kdy byl Yu

---

98 Vlastním jménem Jihg Zhao.

99 Lindner, Tomáš (2012). Cenzura je stále vychytralejší. *Respekt*. 4. 11. 2012 (<http://respekt.ihned.cz/c1-58269820-cenzura-je-stale-vychytralejsi>, 20. 3. 2013).

Bing, ředitel pekingského oddělení pro monitorování internetu obviněn, že ztěžoval uvedení antivirových produktů společnosti Micropoint.¹⁰⁰

V posledních letech se cenzura internetu zpřísňuje, což je umožněno především využitím nových technologií.¹⁰¹ Čínská vláda si je však vědoma důležitosti internetu, proto prosazuje tzv. dvojitou strategii,¹⁰² neboť na jedné straně podporuje využívání internetu pro ekonomický vzestup země, ale na straně druhé se snaží potlačit veškeré snahy, které by mohly nějakým způsobem ohrozit její pozici.¹⁰³ Internetu je přikládána taková důležitost, že jeho využití bylo dokonce zakomponováno v předposledním pětiletém plánu (Chung, 2008: 732).

V současné době má ČLR největší kyberarmádu světa. Jejím cílem je monitorovat (případně zabraňovat) vše, co si čínští internetoví uživatelé čtou, na co dívají a co poslouchají. Dalším úkolem této kyberarmády, složené z vládních úředníků a IT specialistů patřících pod ministerstvo pro informatiku,¹⁰⁴ je zajistit, aby lidé měli přístup k těm „správným“ informacím, které jsou v souladu s oficiální propagandou (Chung, 2008: 731). Kyberarmáda činí zemi jedinečnou, neboť v porovnání s jinými zeměmi se zavedenou cenzurou internetu (a vlastní kyberarmádou), například s Běloruskem, je do počtu obrovská.

---

100 Beach, Sophie (2009). Helping Commercial Companies Destroy Their Competitors: Beijing's Top Internet Cop Arrested (Updated). *China Digital Times*. 20. 2. 2009 (<http://chinadigitaltimes.net/2009/02/helping-commercial-companies-destroy-their-competitors-the-director-of-beijings-internet-monitoring-department-took-40-million-rmb-in-bribes/>, 20. 3. 2013).

101 *The Great Firewall* projekt. V dnešní době se více hovoří o projektu *Golden Shield*.

102 V angličtině *Two-Hand Strategy*.

103 Podpora čínské vlády internetu souvisí s procesem postupného otevírání země světu.

104 V angličtině *Ministry of Information Industry*.

5. 2. 2. Politika pravého jména jako nástroj pro odhalování opozice

Ke konci roku 2012 začala čínská vláda uvažovat o změnách pravidel pro přístup k internetu. Nově mělo být vyžadováno, aby uživatelé internetu užívali svých skutečných jmen. Podobnou situaci jsme mohli pozorovat v Bělorusku. Tento krok můžeme vnímat jako další ze snah vládnoucích elit omezovat internetové aktivisty a jejich pokusy využívat internet jako místa pro otevřenou debatu. Oficiálně vláda tento krok prezentuje jako „ochranu zájmů lidu“. Dodává, že jedině tímto způsobem může být internet „zdravější, kultivovanější a bezpečnější“.¹⁰⁵ Důsledky tohoto kroku si zatím můžeme jen domýšlet. Některé aktivisty tento krok může odradit od publikování vládě „nepohodlných“ informací, nicméně existuje také možnost, že blogerů opět objeví jinou možnost, jak zveřejňovat své názory a informace. Toto opatření se však netýká pouze jedné služby (jako například restrikce nad Facebookem), ale obecně přístupu na internet.¹⁰⁶ Nicméně nejedná se o první obdobný pokus. Tři největší čínští telekomunikační operátoři zavedli již v roce 2010 povinnou registraci na základě pravdivých údajů.¹⁰⁷

V průběhu měsíce ledna roku 2013 se situace okolo cenzury začala vyostřovat. Vláda se totiž rozhodla cenzuru internetu zpřísnit, což vyvolalo mnohdy až spontánní reakce aktivistů. Došlo k celé řadě demonstrací. Příčinou bylo rozhodnutí nového ministra pro propagandu Lioa Čchi-paa. Ten nařídil, že všichni uživatelé internetu musí vystupovat pod svým skutečným jménem.¹⁰⁸ Zde je opět patrný rozpor. Na jedné straně se nachází vláda, která si od tohoto kroku nepochybně slibuje lepší monitoring „problematických sítí“. Na straně druhé se nacházejí internetoví aktivisté, kteří tvrdí, že tento krok jistě povede k dalšímu omezování jejich internetové svobody.

Otázkou je, jaké budou reakce zahraničí na podobné kroky čínské vlády. Ačkoliv mnoho neziskových organizací bude podobné kroky vnímat a upozorňovat na ně, nelze očekávat, že by se do přímé konfrontace s čínskou vládou dostaly některé z vlád vlivných zemí. ČLR je především z ekonomického hlediska velice důležitým partnerem.

---

¹⁰⁵ Blanchard, Ben – Huang, Yan – Perry, Michael (2012). China may require real name registration for internet access. *Reuters*. 25. 12. 2012 (<http://www.reuters.com/article/2012/12/25/net-us-china-internet-idUSBRE8BO01320121225>, 2. 3. 2013).

¹⁰⁶ K problematice publikování pod skutečnými jmény se vrátíme dále.

¹⁰⁷ Einhorn, Bruce (2012). Can China Prevent Web Pseudonyms? Probably Not. *Bloomberg Businessweek*. 31. 12. 2012 (<http://www.businessweek.com/articles/2012-12-31/can-china-prevent-web-pseudonyms-probably-not>, 2. 3. 2013).

¹⁰⁸ Kasík, Pavel (2013). Čína zpřísnuje cenzuru. Na internetu musí být všichni pod svým jménem. *iDNES*. 1. 1. 2013 (http://technet.idnes.cz/cina-prisna-cenzura-internetu-deg-/sw_internet.aspx?c=A121231_170256_sw_internet_pka, 13. 1. 2013).

5. 3. Internetoví aktivisté: internet jako nástroj protestu

Ústava ČLR garantuje svobodu slova, tisku, shromažďování, právo na demonstrace apod. Konkrétně se jedná o článek 35.¹⁰⁹ Tato základní práva jsou však dlouhodobě omezována KSC. Paradoxně, ČLR podpořila návrh rezoluce Rady OSN pro lidská práva o svobodě na internetu, což sice může být vnímáno jako velice pozitivní krok, ale realita bude s největší pravděpodobností jiná.¹¹⁰ Skutečným důvodem pro podepsání rezoluce bude pravděpodobně snaha o získání lepšího kreditu u západních států (a také formálně u vlastních obyvatel).

Jestliže dojde k nějaké kontroverzní události, internet jako flexibilní médium ihned zareaguje. Zvláště v ČLR v tomto procesu hrají velkou roli nezávislí blogeři, internetoví komentáři, studenti či ochránci lidských práv. Jejich přínos je celkem jasný, vyvažují státem kontrolovaná masová média. Tímto vlastně posouvají hranice svobody projevu a transformují výměnu informací. Ačkoliv mají snahy aktivistů jistý dopad na postoje a reakce vlády, stále nemůžeme hovořit o skutečné liberalizaci.¹¹¹ Na druhou stranu, i v dnešní době se stále objevují názory skupin spřízněných s tzv. kyberliberalizací, které tvrdí, že technologie nelze podřídit regulaci. Podle těchto skupin technologie naopak mají tendence k „podrývání“ zavedené hierarchie v nedemokratických režimech (Deibert, 2002: 143).

V médiích se v poslední době hojně diskutovalo o laureátovi Nobelovy ceny míru Liau Xiaobovi. Liu Xiaobo je prodemokratický aktivista, který byl velice často v hledáčku tamějších úřadů především kvůli svému manifestu Charta 08,¹¹² který se šířil také přes internet. Nicméně v hledáčku čínských úřadů figuruje mnohem více jmen. Mezi nejvíce sledované patří Huang Qi, Tan Zuoren, a Zhao Lianhai. Každý z nich je ochránce lidských práv, přičemž každý z nich se angažuje ve specifické oblasti, která většinou nějakým způsobem ovlivnila jeho život.¹¹³

---

109 Constitution of the People's Republic of China (<http://english.people.com.cn/constitution/constitution.html>, 26. 3. 2013).

110 ČTK (2012). Lidé mají na internetu právo na svobodné vyjadřování, řekla rada OSN. *iDNES*. 5. 7. 2012 (http://zpravy.idnes.cz/osn-se-zastala-svobody-na-internetu-dbo-/zahranicni.aspx?c=A120705_124821_zahranicni_mad, 5. 7. 2012).

111 Nutno podotknout, že v současné době velice populární americký politolog Fareed Zakaria by nejspíše nesouhlasil.

112 Charta 08 je dokument, vyzývající k politickým reformám. Dokument je podobný Chartě 77, ze které také čerpal.

113 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – China* (http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/China_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

Známý je rovněž „případ Wu-kchan“ z roku 2011. Obyvatelé tohoto města požadovali odstoupení místního tajemníka, neboť úřady nařídily prodat zemědělskou půdu developerům k zástavbě. Jednalo se o zemědělskou půdu, která byla životně důležitá pro místní obyvatele, neboť jen rybolov by jim nestačil. Situace se vyhrotila, město bylo izolováno policií a byla nařízena karanténa. Spor mezi úřady a místními obyvateli však byl nakonec urovnán.¹¹⁴

Číňané však o „vzpouře“ dlouho nevěděli, neboť na mnohých internetových vyhledávacích a informačních serverech byla zintenzivněna cenzura. Pokud zadali do některého z vyhledávačů název města, bylo pouze zobrazeno hlášení, že podle příslušných zákonů nemohou být výsledky zobrazeny. Byla také odstraněna veškerá videa zobrazující demonstrace a také obrázky z mikrobloginové služby Weibo.¹¹⁵ V této události nesehrál internet pro aktivisty téměř žádnou roli. Obyvatelé Wu-kchanu neměli možnost informovat o současném dění ve městě, naopak čínské úřady byly primárními aktéry. Pokud by úřady nenařídily cenzuru internetu, sled událostí mohl být docela jiný.

Ačkoliv jsou internetoví aktivisté proreformní a prodemokratičtí, jejich názory, postoje a komentáře rozhodně nelze označit za revolucionistické. O tom svědčí skutečnost, že mnozí z blogerů jsou například potomci nejužšího vedení KSC. Blogerů z této skupiny se snaží o získání základních „výdobytků“ (které jsou v demokratických zemích běžné) a o upozorňování na informace, které se nesmějí dostat do oficiálního tisku. V současné době se počet blogerů pohybuje okolo 300 milionů, ale je velice těžké určit jejich přesný počet, neboť většina z nich má více účtů vedených pod jinými jmény.¹¹⁶ Můžeme konstatovat, že navzdory přísné cenzuře mikrobloginy uspěly, neboť donutily vládu, aby se více zajímala o veřejné mínění.

Při publikování svých komentářů se blogerů vystavují značnému riziku, neboť v ČLR hrozí i trest smrti. ČLR je nechvalně známá vězněním „nepohodlných“ aktivistů. V současné době jsou desítky lidí vězněny za publikování „podvratných“ zpráv či článků. Ministerstvo pro informační technologie je zodpovědné za cenzurování internetu, do jeho správy spadá také udržování Velkého čínského firewallu a dalších obdobných projektů. Nejvyšším orgánem

---

114 Gaa (2011). Čínští komunisté bojují s rebelujícím městem. Policie ho obklíčila a vymazala z webu. *IHNED*. 15. 12. 2011 (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-54214400-cinsti-komuniste-bojuji-s-rebelujicim-mestem-policie-ho-obklicila-a-vymazala-z-webu>, 21. 3. 2013).

115 Reporters without Borders. *World Report – Internet Enemies – China* (<http://en.rsf.org/china-china-12-03-2012,42077.html>, 5. 2. 2013). Weibu bude věnována pozornost dále.

116 Tamtéž.

je však centrální oddělení propagandy Komunistické strany.¹¹⁷ V celém systému dále figuruje Xinhua, státní zpravodajská agentura.¹¹⁸

Blogeři se snaží poukázat na vztahy na vnitropolitické scéně, kritizují korupci vládních úředníků a také se vyjadřují ohledně omezování svobody slova. Dále jsou v centru jejich pozornosti svobodné volby, volební práva, problematika AIDS či bezpečnost potravin. Do popředí se mnohdy dostávají i katastrofy, nehody a podobné události, kterým vláda nechce věnovat pozornost.¹¹⁹ Politické elity však vnímají publikování výše zmíněných typů příspěvků nikoliv jako snahu o pomoc zemi, ale jako snahu o narušení stability či sociálního pořádku země. To je tedy jádro celého sporu, rozdílný úhel pohledů. Politici mnohdy mají v kritizovaných tématech osobní zájmy, je proto logické, že bude v jejich zájmu zamezit dalšímu šíření jim „nepohodlných“ informací.¹²⁰

---

117 V angličtině *Communist Party's Central Propaganda Department*.

118 Bennett, Isabella (2013). Media Censorship in China. *Council on Foreign Relations*. 24. 1. 2013 (<http://www.cfr.org/china/media-censorship-china/p11515>, 23. 3. 2013).

119 Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – China*

(http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/China_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

120 Tamtéž.

5. 3. 1. Weibo: prostředek k demokratizaci země?

Weibo by se mohl bez nadsázky označit za fenomén čínského internetu, neboť se u Číňanů těší velké popularitě. Jak je známo, Číňané mají velice v oblibě blogy, v poslední době se však jedná především o mikroblogy, které jsou velice podobné jinde (příkladem mohou být evropské země jako je Francie, Itálie, či Německo) populárnímu americkému Twitteru. Nazývají se Weibo.¹²¹ Ačkoliv i na ně je uvalena cenzura, velice často se dostane na povrch informace, která se vztahuje k dané lokalitě. Kritika se pak tedy většinou týká lokální vlády, nikoliv vlády centrální. Když je tedy lokální vládě nepohodlná informace zveřejněna, nezbyvá ji nic jiného než si v Pekingu najmout lobbistu či PR experta a celou věc se pokusit zahalit. V zemi stále platí, že ústřední vláda je nedotknutelná, proto tito politici nesmějí být za žádných okolností vinni. Pokud se tedy stane, že místní vládě se kritiku nepodaří skrýt, vina pochopitelně padne pouze na ni.¹²²

Úloha Weibo je poměrně jasná. Má dávat čtenáři nejpodstatnější informace na několika řádcích (limit při publikování je 140 znaků). Podle mnoha názorů se jedná o alternativní parlament, avšak s 300 miliony členy. Nicméně je nutné podotknout, že v čínštině se mnohdy jeden znak rovná slovu, takže Číňany tento limit až tolik neomezuje.¹²³ Weibo si zakládá na několika menších detailech. Jedná se o množství připojitelných komentářů, takže oproti Twitteru Weibo nabízí mnohem větší prostor ke komentování daných příspěvků. Dalším důležitým poznávacím znakem je uživatelské prostředí kompletně v čínštině (tedy i s nápovědou). Čínská lokalizace je podle mnoha názorů jedním z hlavních důvodů, proč je Weibo v ČLR tolik populární. Popularita samozřejmě souvisí s návštěvností, z celkového počtu asi 300 milionů uživatelů se necelá čtvrtina připojuje každodenně, což vede k rychlejšímu šíření zpráv. Uvedené číslo 300 milionů je však platné pouze pro poskytovatele mikroblogů Sina Weibo, existuje ještě několik desítek dalších poskytovatelů, nicméně počet uživatelů jejich služeb již nedosahuje tak vysokých čísel. Každý z poskytovatelů mikroblogů má svá specifika. Sina Weibo je známý skutečností, že kopíruje některé prvky z Twitteru a Facebooku.¹²⁴

---

121 Konečně, Weibo v čínštině znamená mikroblog.

122 Hays, Jeffrey (2012). Weibos, China's Twitter-Like Microblogs: Their Power, Popularity, Speed and Ability to Avoid Censors. *Facts and Details* (<http://factsanddetails.com/china.php?itemid=1840&catid=7&subcatid=44>, 5. 7. 2012).

123 Tamtéž.

124 Tamtéž.

V poslední době se však také začínají objevovat názory, že čínská vláda se naučila Weibo používat ke svému prospěchu. Nezbyvá než konstatovat, že je to pravda. Jako důkaz můžeme uvést skutečnost, že vláda zavedla politiku pravého jména (*Real Name Policy*), kdy požaduje, aby každý uživatel mikroblogů používal svého skutečného jména, které má uvedeno ve svém osobním průkazu (*Resident Identity Card*). Vládní orgány tak mohou snáze odhalit šířitele nežádoucích zpráv. V neprospěch Weiba mluví mimo jiné i skutečnost, že společnost sídlí v Pekingu.¹²⁵

Ke konci měsíce února (2013) však počet uživatelů Weiba dosáhl čísla 500 milionů. K uvedenému číslu je potřeba podotknout, že některé účty jsou „prázdné“, neboť slouží pouze ke zvýšení počtu následovníků toho (těch), kdo si větší publicitu zaplatí. To se v mnoha případech týká politiků. Zmíněné číslo rovněž dokazuje, že *Real Name Policy* uživatele Weiba vůbec neovlivnila.¹²⁶ V posledních měsících se Weibo dostává do centra pozornosti některých západních výzkumných institucí. Podle informací dostupných ze studie „*The Velocity of Censorship: High-Fidelity Detection of Microblog Post Deletions*“ v rámci Weiba funguje okolo 4200 cenzorů. To v praxi znamená, že 90 % nevhodných příspěvků je smazáno do 24 hodin od zveřejnění (viz graf na další straně). Autoři této studie se také zabývali tím, kdy je nejvhodnější doba pro publikování. Je to v době, kdy se v Pekingu vysílají hlavní televizní zprávy a také brzy ráno. V těchto dvou časech se informace mohou šířit až několik hodin.¹²⁷

Na začátku kapitoly 5. 2. *Vládnoucí elity* bylo uvedeno, že cenzura internetu v ČLR je spíše sporadická a nesystematická. Z výše uvedené studie však vyplývá, že je tomu právě naopak (Crandall – Phipps – Pridgen – Tao – Wallach, 2013: 11). Jako logické vysvětlení se nabízí skutečnost, že čínská vláda postupuje jinak než společnost Sina, která Weibo řídí. Výše bylo uvedeno, že 90 % nevhodných příspěvků je smazáno do 24 hodin od publikování. K této skutečnosti je nutno dodat, že většina příspěvků je odstraněna do hodiny a přibližně 30 % do jedné minuty.¹²⁸

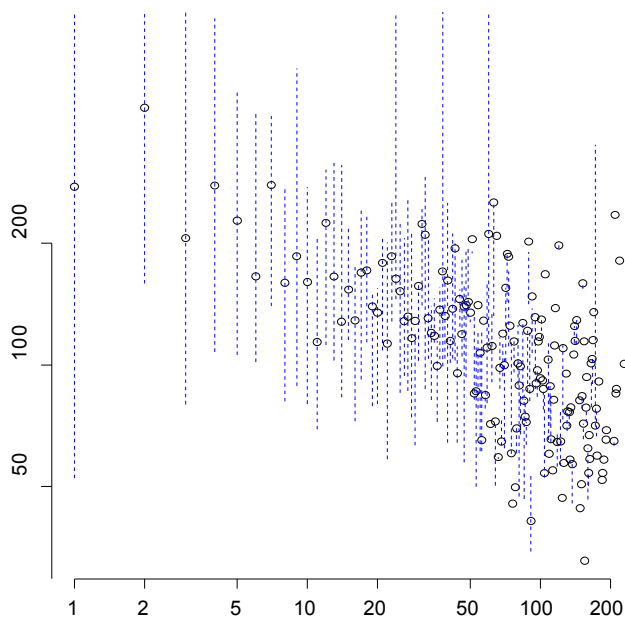
125 Hays, Jeffrey (2012). Weibos, China's Twitter-Like Microblogs: Their Power, Popularity, Speed and Ability to Avoid Censors. *Facts and Details* (<http://factsanddetails.com/china.php?itemid=1840&catid=7&subcatid=44>, 5. 7. 2012).

126 Millward, Steven (2013). Of Sina Weibo's 500 Million Registered Users, Are 90% Actually Zombies? *TECHINASIA*. 22. 2. 2013 (<http://www.techinasia.com/sina-weibo-90-percent-users-zombies/>, 21. 3. 2013).

127 Gaa (2013). Jak se na mikroblogu Weibo vyhnout cenzorům? Pište si po 19. hodině večer, to začínají zprávy. *IHNED*. 14. 3. 2013 (<http://zpravy.ihned.cz/svet-cina/c1-59494980-cina-cenzura-vyhnut-se-cenzor-blogujte-vecer-weibo>, 20. 3. 2013).

128 Tamtéž.

Příloha č. 5: Graf znázorňující životnost příspěvků

Na výše umístěném grafu jsou dvě osy. Horizontální osa zobrazuje počet smazaných příspěvků. Vertikální osa zobrazuje životnost příspěvků v minutách.

Zdroj: Crandall, Jedidiah R. – Tao, Zhu – Phipps, David – Pridgen, Adan – Wallach, Dan S. (2013). *The Velocity of Censorship: High-Fidelity Detection of Microblog Post Deletions*. Dostupné na (<http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1303/1303.0597.pdf>, 20. 3. 2013).

6. Závěr

Práce ukázala, že internet má obrovský potenciál. Že internet je prostředkem, který nutí přemýšlet. Že je to také prostředek, který nutí jednat. Konečně, že je to rovněž prostředek, který umožňuje sahat po větší svobodě. Je však také jisté, že jeho potenciál není zase až takový, jaký mu mnozí přisuzovali. Proto Číňané od něj nemohou očekávat, že rychle přinese radikální změnu jejich současného politického systému. K jeho změně bude zapotřebí jiných kroků. Nicméně mohou očekávat, že čínské politické elity jim budou muset více naslouchat. Bělorusové se však nacházejí v mnohem horší situaci. Běloruské politické elity se snaží internet jednoduše ignorovat či jeho účinky minimalizovat. Je možné, že situace se bude měnit postupně s obměňováním vládnoucích elit, kdy se do nejvyšších pater politiky budou dostávat mladší generace.

Práce se pokusila potvrdit dvě teze:

1. První z tezí představená v úvodu práce zněla: „*internet představuje nástroj, který umožňuje nespokojeným jedincům (či skupinám) vyjádřit svůj postoj*“.

Jak v Bělorusku, tak v Čínské lidové republice toto tvrzení platí. Nicméně ačkoliv lidé v Bělorusku či ČLR mohou díky internetu vyjádřit svůj názor, navzdory garantovaným základním lidským právům se nevyhnou postihům. Co obě země odlišuje, je způsob, jakým vládnoucí elity omezují publikování pro ně nežádoucí informace nacházející se na internetu a jaké pak dotyčným hrozí postihy. Dokazování teze však bylo značně problematické a samotné dokázání je velice „křehké“, neboť mohou nastat situace, kdy teze neplatí. Jedná se o extrémní případy, například když je dotyčný (nebo dotyční) odpojen od internetu a nemá na něj přístup (jedná se o tzv. *Internet Blackout*). Samozřejmě by bylo možné najít několik dalších obdobných případů, ale vzhledem k tomu, že nejsou příliš obvyklé (spíše vzácné), nebudou důvodem pro znevěrohodnění potvrzené teze.

V ČLR lidé vyjadřují svůj postoj zejména v rámci mikroblogů, konkrétně Weiba. Ačkoliv na něm funguje velice tvrdá cenzura, někdy se stane, že některá informace se dostane přes cenzuru a je dále sdílena. V Bělorusku žádná obdobná služba nezaznamenala takový úspěch, vyjma ruské sociální sítě VKontakte, která je však užívána zejména pro svolávání a organizování demonstrací. Často (zejména v období voleb) na ni bývá obtížné přihlásit se

do uživatelského profilu. Mikroblogy nezaznamenaly v Bělorusku takový úspěch jako v ČLR, nicméně „klasické blogy“ jsou stále užívány.

2. Druhá teze byla: „*internet představuje prostředek, který umožňuje vládnoucím elitám odhalovat opozici či nesouhlasící skupiny, šířit oficiální ideologii a utužovat stávající režim*“.

Ačkoliv se politické elity Běloruska a ČLR neustále snaží o zdokonalování internetové cenzury, vzhledem k decentralizovanosti internetu nebudou tyto snahy příliš účinné, ačkoliv zajisté také nebudou kontraproduktivní. Pokud bychom měli na tuto tezi nahlížet jako na celek, z porovnání by lépe vyšla ČLR než Bělorusko. Obě země v posledních letech zavedly přihlašování k internetu povinně pod pravým jménem, což můžeme také vnímat jako snahu odhalovat opozici (či nesouhlasící skupiny). V oblasti propagandy využívají internet mnohem více čínské než běloruské politické elity.

Politické elity v Bělorusku nedokáží využít internet ke svému prospěchu, možnosti, které jim nabízí, zůstávají nevyužity. Jedinou výjimkou je ekonomická oblast, potažmo oblast vzdělávání (především vysoké školství a výzkumné organizace). Čínské politické elity naopak disponují promyšleným systémem propagandy, který se z nemalé části týká internetu. K druhé tezi můžeme dodat, že mezi některými politickými vůdci západních demokracií je na internet stále nahlíženo jako na prostředek, jež představuje bezprostřední hrozbu nedemokratickým zemím. Bývalí američtí presidenti Bill Clinton a George W. Bush tvrdí, že internet nepopíratelně přináší svobodu a je rovněž nositelem demokracie (Chung, 2008: 730).

Cenzura internetu (v tomto ohledu vyjma ochrany autorských práv) nepochybně byla a je velice diskutabilním tématem. Co opravňuje vlády či IT společnosti k omezování přístupu k některým stránkám? Do jaké míry může cenzura fungovat? Nedochozí tak k porušování práv jedince? Nepochybně by bylo možné vznést mnoho dalších podobných otázek, ale nechť je tato problematika ponechána budoucnosti. Nejsou to jen mezinárodní organizace jako je OSN, kdo do této oblasti bude vstupovat. Svou úlohu nepochybně sehraje také korporace, přičemž již v současné době některé z nich nesouhlasí (spíše brojí) proti nařízením některých vlád ohledně restrikcí. I vlády států budou stát v popředí tohoto procesu. Otázkou je, do jaké míry dojde k propojení cenzury internetu ve smyslu chránění autorských práv a „klasickou“ cenzurou internetu. Skutečnost, že již dnes státy maskují cenzuru internetu za různé zákony,

jež mají za úkol chránit, je známá. Dosud však nedošlo k tomu, aby za obdobné zákony byly schovávány restriktce vedoucí ke snižování počtu stahování hudby či filmů. Někteří autoři však již nemluví o tom, že internet může být regulován, ale o tom, že internet již regulován je a jen otázka jakým způsobem zintenzivnit jeho kontrolu (Palfrey, 2010: 993).

Sociální sítě a online žurnalistika občanů představují pro nedemokratické země pravděpodobně největší „online hrozbu“. Angažovat se může každý. Ačkoliv jsme v práci ukázali, že daleko větší angažovanost je u čínských než běloruských občanů, z této skutečnosti nelze vyvozovat závěry, neboť vždy se najdou výjimky. V internetovém prostředí svede jedinec to, co v reálném světě nesvede ani skupina. I přes veškerou snahu cenzurovat sociální sítě nastávají okamžiky, kdy některá informace přejde přes cenzory a během několika málo minut se rozšíří mezi tisíce uživatelů. Právě rychlost je jedním z rysů sociálních sítí či informačních portálů. Je však třeba podotknout, že je vnímána jinak zainteresovanými stranami. Pro cenzory v negativním smyslu, aktivisty naopak většinou v pozitivním slova smyslu.

V rámci očekávání dalšího možného vývoje internetové žurnalistiky bychom (paradoxně) mohli poukázat na minulost, a to na článek, jež vyšel koncem roku 2000 na serveru *Lupa.cz*. Autor si zde kladl otázku, zda-li je online žurnalistika méněcenná.¹²⁹ Došel k závěru, že podnikatelskou a státní sférou je všeobecně velice podceňována, nicméně občanská společnost jí přikládá velkou důležitost. Již o několik let později získala internetová žurnalistika všeobecné renomé. V dnešní době je pravděpodobně důležitější než klasická žurnalistika. Dá se tedy konstatovat, že internet předstihl jedno z nejstarších médií vůbec.

Učinit definitivní závěr ohledně dalšího možného vývoje cenzury v Bělorusku a ČLR není rozhodně jednoduché a už vůbec ne jednoznačné. Cenzura je vázána na politické režimy v obou státech. Vládnoucí elity ovlivňují média, některá jsou jimi přímo vlastněna. Existuje zde tedy provázaný systém vztahů, kde každý prvek zapadá do dalšího a všechno souvisí se vším. Politologové, sociologové, novináři a jiní specialisté se nepouštějí do úvah o budoucnosti cenzury v těchto zemích. Pokud ano, tak pouze krátkodobě a jsou si vědomi možné nepřesnosti svých výzkumů. Cílem cenzury pravděpodobně nikdy nebude totální ovládnutí internetu, neboť tato varianta je téměř nemožná. Jejím cílem bude v případě Běloruska a ČLR udržení vedoucích elit u moci.

---

129 Dočekal, Daniel (2000). Je online žurnalistika méněcenná? *Lupa*. 26. 9. 2000 (<http://www.lupa.cz/clanky/je-online-zurnalistika-menecenna/>, 27. 3. 2013).

7. Seznam použitých pramenů

7. 1. Internetové zdroje

Alexa. *Top Sites in Belarus* (<http://www.alexa.com/topsites/countries/BY>, 2. 3. 2013).

Ambrož, Jan (2007). Web 2.0: bublina, nebo nový směr webu? *Lupa*. 27. 4. 2007 (<http://www.lupa.cz/clanky/web-2-0-bublina-nebo-novy-smer-webu/>, 21. 2. 2013).

AskDefine. *Extensive Definition of Censorship* (<http://censorship.askdefine.com/>, 28. 2. 2013).

Autor neuveden (2012). Belarusian Politicians in Social Networks - Digest of Belarusian Analytics. *Belarus Digest*. 3. 12. 2012 (<http://belarusdigest.com/story/belarusian-politicians-social-networks-digest-belarusian-analytics-12235>, 28. 2. 2013).

Autor neuveden (2013). Why Belarus Officials Do Not Blog - Digest Of Belarusian Analytics. *Belarus Digest*. 28. 1. 2013 (<http://belarusdigest.com/story/why-belarus-officials-do-not-blog-digest-belarusian-analytics-12732>, 9. 2. 2012).

Beach, Sophie (2009). Helping Commercial Companies Destroy Their Competitors: Beijing's Top Internet Cop Arrested (Updated). *China Digital Times*. 20. 2. 2009 (<http://chinadigitaltimes.net/2009/02/helping-commercial-companies-destroy-their-competitors-the-director-of-beijings-internet-monitoring-department-took-40-million-rmb-in-bribes/>, 20. 3. 2013).

Bennett, Isabella (2013). Media Censorship in China. *Council on Foreign Relations*. 24. 1. 2013 (<http://www.cfr.org/china/media-censorship-china/p11515>, 23. 3. 2013).

Bitso, Constance – Bothma, Theo – Fourie, Ina (2012). Trends in transition from classical censorship to Internet censorship: selected country overviews. *International Federation of Library Associations* (http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/spotlights/1%20Bitso_Fourie_BothmaTrendsInTransition.pdf, 4. 3. 2013).

Blanchard, Ben – Huang, Yan – Perry, Michael (2012). China may require real name registration for internet access. *Reuters*. 25. 12. 2012 (<http://www.reuters.com/article/2012/12/25/net-us-china-internet-idUSBRE8BO01320121225>, 2. 3. 2013).

BusinessInfo. *Čína: Vnitropolitická charakteristika* (<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-vnitropoliticka-charakteristika-16962.html>, 4. 7. 2012).

Constitution of the People's Republic of China (<http://english.people.com.cn/constitution/constitution.html>, 26. 3. 2013).

Crandall, Jedidiah R. – Tao, Zhu – Phipps, David – Pridgen, Adan – Wallach, Dan S. (2013). *The Velocity of Censorship: High-Fidelity Detection of Microblog Post Deletions*. Dostupné na: (<http://arxiv.org/ftp/arxiv/papers/1303/1303.0597.pdf>, 20. 3. 2013).

ČTK (2012). Bělorusko zpřísní cenzuru internetu. Uživatelé nesmí navštěvovat zakázané zahraniční weby. *IHNED*. 3. 1. 2012 (<http://zpravy.ihned.cz/svet-evropa/c1-54334440-belorusko-zprisni-cenzuru-internetu-uzivatele-nesmi-navstevovat-zakazane-zahranicni-weby>, 1. 7. 2012).

ČTK (2012). Lidé mají na internetu právo na svobodné vyjadřování, řekla rada OSN. *iDNES*. 5. 7. 2012 (http://zpravy.idnes.cz/osn-se-zastala-svobody-na-internetu-dbo-/zahranicni.aspx?c=A120705_124821_zahranicni_mad, 5. 7. 2012).

Dočekal, Daniel (2000). Je online žurnalistika méněcenná? *Lupa*. 26. 9. 2000 (<http://www.lupa.cz/clanky/je-online-zurnalistika-menecenna/>, 27. 3. 2013).

Einhorn, Bruce (2012). Can China Prevent Web Pseudonyms? Probably Not. *Bloomberg Businessweek*. 31. 12. 2012 (<http://www.businessweek.com/articles/2012-12-31/can-china-prevent-web-pseudonyms-probably-not>, 2. 3. 2013).

Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – Belarus*

(http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Belarus_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

Freedom House. *Freedom on the Net 2011 – China*

(http://www.freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/China_FOTN2011.pdf, 29. 6. 2012).

Gaa (2011). Čínští komunisté bojují s rebelujícím městem. Policie ho obklíčila a vymazala z webu. *IHNED*. 15. 12. 2011 (<http://zpravy.ihned.cz/svet/c1-54214400-cinsti-komuniste-bojuji-s-rebelujicim-mestem-policie-ho-obklicila-a-vymazala-z-webu>, 21. 3. 2013).

Gaa (2012). Evropský parlament odmítl smlouvu ACTA. Proti hlasovala drtivá většina europoslanců. *IHNED*. 4. 7. 2012 (<http://zpravy.ihned.cz/c1-56413300-evropsky-parlament-odmitl-smlouvu-acta-proti-hlasovala-drtiva-vetsina-europoslancu>, 22. 3. 2013).

Gaa (2013). Jak se na mikrobloku Weibo vyhnout cenzorům? Pište si po 19. hodině večer, to začínají zprávy. *IHNED*. 14. 3. 2013 (<http://zpravy.ihned.cz/svet-cina/c1-59494980-cina-cenzura-vyhnout-se-cenzor-blogujte-vecer-weibo>, 20. 3. 2013).

Giang, Vivian (2011). The Long List Of Websites That Have Once Been Blocked Or Censored In China. *Insider*. 16. 7. 2011 (<http://www.businessinsider.com/web-sites-behind-the-great-firewall-of-china-2011-7?op=1>, 23. 3. 2013).

Global Network Initiative. *About Us*

(<http://www.globalnetworkinitiative.org/about/index.php>, 18. 2. 2013).

Global Network Initiative. *Participants*

(<http://www.globalnetworkinitiative.org/participants/index.php>, 7. 4. 2013).

Hansson, Cecilia (2011). The opposition in Belarus is shattered. Can an economic crisis help them get democracy in Belarus? *The Dissident Blog*. 7. 7. 2011

(<http://www.dissidentblog.org/en/articles/if-you-reach-half-million-we-will-place-ourselves-your-side>, 9. 3. 2013).

Harding, Luke (2010). Belarus under pressure to investigate death of media activist Oleg Bebenin. *The Guardian*. 8. 8. 2010 (<http://www.guardian.co.uk/world/2010/sep/08/belarus-activist-oleg-bebenin>, 9. 3. 2013).

Hays, Jeffrey (2012). Weibos, China's Twitter-Like Microblogs: Their Power, Popularity, Speed and Ability to Avoid Censors. *Facts and Details* (<http://factsanddetails.com/china.php?itemid=1840&catid=7&subcatid=44>, 5. 7. 2012).

Hopkins, Nick (2012). Militarisation of cyberspace: how the global power struggle moved online. *The Guardian*. 16. 4. 2012
(<http://www.guardian.co.uk/technology/2012/apr/16/militarisation-of-cyberspace-power-struggle>, 22. 3. 2013).

Chiang, Mung – Leberknight, Christopher S. – Poor, Harold Vincent – Wong, Felix (2010). *A Taxonomy of Internet Censorship and Anticensorship*
(<http://www.princeton.edu/~chiangm/anticensorship.pdf>, 21. 2. 2013).

China Education and Research Network. *Brief Introduction*
(http://www.edu.cn/cer2_1556/20060323/t20060323_158675.shtml, 28. 2. 2013).

China Telecom. *ChinaNet Access* (<http://en.chinatelecom.com.hk/DtView.do?method=a2&aid=26233>, 28. 2. 2013).

Internet World Stats. *Asia Internet Use, Population Data and Facebook Statistics*
(<http://www.internetworldstats.com/stats3.htm>, 28. 3. 2013).

Internet World Stats. *Internet and Facebook Usage in Europe*
(<http://www.internetworldstats.com/stats4.htm>, 28. 3. 2013).

Internet World Stats. *Internet Usage Statistics. World Internet Users and Population Stats*
(<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>, 28. 3. 2013).

Kasík, Pavel (2013). ACTA skončila. Europoslanci ji definitivně zamítli drtivou většinou. *iDNES*. 4. 7. 2012 (http://technet.idnes.cz/acta-skoncila-euoparlament-zamitl-actu-fdq-/sw_internet.aspx?c=A120704_132333_sw_internet_pka, 26. 2. 2013).

Kasík, Pavel (2013). Čína zpřísňuje cenzuru. Na internetu musí být všichni pod svým jménem. *iDNES*. 1. 1. 2013 (http://technet.idnes.cz/cina-prisna-cenzura-internetu-deg-/sw_internet.aspx?c=A121231_170256_sw_internet_pka, 13. 1. 2013).

Kavanová, Lucie (2013). Škrčení webu podle Lukašenka. *Respekt*. 11. 1. 2013 (<http://respekt.ihned.cz/za-plotem/c1-59084510-skrceni-webu-podle-lukasenka>, 12. 1. 2013).

Kočí, Petr (2012). Lukašenko chce novým zákonem odstříhnout Bělorusko od svobodného internetu. *Lupa*. 5. 1. 2012 (<http://www.lupa.cz/zpravicky/lukasenko-chce-novym-zakonem-odstrijnout-belorusko-od-svobodneho-internetu/>, 30. 6. 2012).

Kužník, Jan (2012). NÁZOR: Všem nám zcenzurují internet. Je jen otázkou, kdy to bude. *iDNES*. 29. 11. 2012 (http://technet.idnes.cz/cenzura-internetu-0np-/sw_internet.aspx?c=A121128_113028_sw_internet_kuz, 22. 3. 2013).

Layalina Productions. *Microsoft's Bing Self-Censors in the Middle East* (<http://www.layalina.tv/index.php/vol-vi-no-5-02-26-03-11-2010/microsoft-s-bing-self-censors-in-the-middle-east>, 1. 4. 2013).

Lindner, Tomáš (2012). Cenzura je stále vychytralejší. *Respekt*. 4. 11. 2012 (<http://respekt.ihned.cz/c1-58269820-cenzura-je-stale-vychytralejsi>, 20. 3. 2013).

Millward, Steven (2013). Of Sina Weibo's 500 Million Registered Users, Are 90% Actually Zombies? *TECHINASIA*. 22. 2. 2013 (<http://www.techinasia.com/sina-weibo-90-percent-users-zombies/>, 21. 3. 2013).

Ministerstvo kultury. *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o právu autorském* (<http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/sb015-02m.pdf>, 3. 3. 2013).

Ministerstvo kultury. *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO) o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech* (<http://www.mkcr.cz/assets/autorske-pravo/sb021-02m.pdf>, 3. 3. 2013).

Muchmore, Michael (2012). Stolen Software: Piracy Hits More than Movies and Music. *PC Magazine*. 25. 1. 2012 (<http://www.pcmag.com/article2/0,2817,2399318,00.asp>, 3. 3. 2013).

Newth, Mette (2010). The Long History of Censorship. *Beacon for Freedom of Expression* (http://www.beaconforfreedom.org/liste.html?tid=415&art_id=475, 2. 3. 2013).

O'Reilly, Tim (2005). *What Is Web 2.0* (<http://oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html?page=1>, 28. 3. 2013).

Radzina, Natallia (2012). Hear the Voices from Belarus. *The Dissident Blog*. 2. 7. 2012 (<http://www.dissidentblog.org/en/articles/hear-voices-belarus>, 8. 3. 2013).

Reporters without Borders. *World Report – Internet Enemies – Belarus* (<http://en.rsf.org/belarus-belarus-12-03-2012,42057.html>, 5. 2. 2013).

Reporters without Borders. *World Report – Internet Enemies – China* (<http://en.rsf.org/china-china-12-03-2012,42077.html>, 5. 2. 2013).

RFE/RL (2013). Belarus Activists Fined After Posting Protest Photo Online. *Radio Free Europe/Radio Liberty*. 8. 1. 2013 (<http://www.rferl.org/content/belarus-activists-fined-after-posting-photo-online/24818370.html>, 5. 2. 2013).

Sidorenko, Alexey (2010). Belarus: Gmail, Twitter, LiveJournal, Facebook and other Sites Blocked. *Global Voices*. 19. 12. 2010 (<http://globalvoicesonline.org/2010/12/19/belarus-gmail-twitter-livejournal-facebook-and-other-sites-blocked/>, 23. 3. 2013).

Sláma, David (2012). Stahování filmů a hudby: legální či nelegální? *AVmania*. 22. 3. 2012 (<http://avmania.e15.cz/stahovani-filmu-a-hudby-legalni-ci-nelegalni>, 3. 3. 2013).

Šedivý, Jiří. *Válka: rámeček pro analýzu* (<http://prg.xf.cz/kniha/kap7.htm>, 29. 6. 2012).

Totalita. *Cenzura* (<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/cenzura.php>, 26. 2. 2013).

Úřad průmyslového vlastnictví. *Dohoda TRIPS* (<http://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/dohoda-trips.html>, 3. 3. 2013).

World Intellectual Property Organization. *Contracting Parties – Belarus* (http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?country_id=27C, 3. 3. 2013).

World Intellectual Property Organization. *Contracting Parties – China* (http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?country_id=38C, 3. 3. 2013).

World Trade Organization. *Members and Observers* (http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm, 3. 3. 2013).

Zelený, Petr (2012). Svoboda je nesnesitelná, hájí se Lukašenko s odkazem na Dostojevského. *iDNES*. 8. 5. 2012 (http://zpravy.idnes.cz/lukasenko-si-pomohl-dostojevskym-drk-/zahranicni.aspx?c=A120508_154033_zahranicni_zep, 22. 3. 2013).

Žantovský, Petr (2012). INTERNET: ACTA končí, boj o svobodu nikoli. *Neviditelný pes*. 18. 7. 2012 (http://neviditelnypes.lidovky.cz/internet-acta-konci-boj-o-svobodu-nikoli-fde-/p_spolecnost.asp?c=A120717_173424_p_spolecnost_wag, 3. 3. 2013).

7. 2. Literatura

Burton, Graeme – Jiráček, Jan (2001). *Úvod do studia médií* (Brno: Barrister & Principal).

Conrad, Craig – Rayburn, J. Mike (2004). China's Internet Structure: Problems and Control Measures. *International Journal of Management*. Vol. 21, No. 4, s. 471–480.

Čermák, Jiří (2003). *Internet a autorské právo* (Praha: Linde).

Deibert, Ronald J. (2002). Dark Guests and Great Firewalls: The Internet and Chinese Security Policy. *Journal of Social Issues*. Vol. 58, No. 1, s. 143–159.

Foster, William – Goodman, Seymour – Tan, Zixiang (1999). China's State-Coordinated Internet Infrastructure. *Communications of the ACM*. Vol. 42, No. 6, s. 44–52.

Greengard, Samuel (2010). Censored! *Communications of the ACM*. Vol. 53, No. 7, s. 16–18.

Herczeg, Jiří (2004). *Meze svobody projevu* (Praha: Orac).

Chung, Jongpil (2008). Comparing Online Activities in China and South Korea: The Internet and the Political Regime. *Asian Survey*. Vol. 48, No. 5, s. 727–751.

Jäger, Petr – Molek, Pavel (2007). *Svoboda projevu: Demokracie, rovnost a svoboda slova* (Praha: Auditorium).

Jintong, Lin – Xiongjiang, Liang – Yan, Wan (2001). *Telecommunications in China: Development and Prospects* (New York: Nova Biomedical).

Krejčí, Karel (2008). *Sociologie literatury* (Praha: Grada).

Martinovich, Victor (2012). The Role of the New Media in Agenda Setting in Belarus. *INFORMACIJOS MOKSLAI*. Vol. 59, No. 1, s. 55–72.

McQuail, Denis (2002). *Úvod do teorie masové komunikace* (Praha: Portál).

Nikolayenko, Olena (2007). Web Cartoons in a Closed Society: Animal Farm as an Allegory of Post-Communist Belarus . *Political Science and Politics*. Vol. 40, No. 2, s. 307–310.

Palfrey, John (2010). Four Phases of Internet Regulation. *Social Research*. Vol. 77, No. 3, s. 981–996.

Šanderová, Jadwiga (2005). *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách* (Praha: Slon).

8. Resumé

Title: The Internet and Political Control

Author: Alfred Kramer

Supervisor: Mgr. Petr Bouška

This paper provides a perspective on the internet censorship in Belarus and China. There are included two main parts. The first part is theoretical and contains definition and history of censorship, protection of intellectual property on the internet, John Palfrey's typology of internet censorship, and internet censorship in the non-democratic regimes. The second part is aimed on the real internet censorship in Belarus and China. Each of chapters dedicated to Belarus and China contains three parts: basic information about internet, ruling elites, and internet activists.

This paper deals with two main theses. The first one is that *the internet is a tool, which enables unsatisfied individuals or groups to express their attitudes*. The second one is that *the internet is a tool, which enables ruling elites to detect the opposition or disagreeing groups, to expand their ideology and to ensure current regime*. I found the answers relating to these theses in the second part of this paper.

The first thesis was that *the internet is a tool, which enables unsatisfied individual or groups to express their attitudes*. The thesis is for both countries valid. But there is one main problem, although people can express their attitudes on the internet, they can not avoid punishments. Different is for both countries how the elites restrict publishing on the internet and also the rate of following punishment.

The second thesis was that *the internet is a tool, which enables ruling elites to detect the opposition or disagreeing groups, to expand their ideology and to ensure current regime*. These thesis is for both countries valid, but more for China. Both countries introduced system of obligatory registering to the internet. The real name is now required. China has more powerful system of propaganda on the internet than Belarus has. The use of the internet by Belarusian elites is only sporadic. In both countries can be seen the effort about securing the current regimes by limiting access to the foreign websites.

The main target of the internet censors probably never will be capturing the internet, but keeping the ruling elites powerful. The internet activism (journalism) has large potential. The question is, how to effectively use it.